

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ
ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ**

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕАТРУ, КІНО
І ТЕЛЕБАЧЕННЯ ІМЕНІ І. К. КАРПЕНКА-КАРОГО**

ІНСТИТУТ ЕКРАННИХ МИСТЕЦТВ

Кафедра продюсерства аудіовізуального мистецтва та виробництва

Допустити до
захисту Завідувач
кафедри ПАМВ
Новікова Л.Є.

(підпис) (прізвище, ініціали)

«_____» _____ 20
_____р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА ЗА
СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 021 «АУДІОВІЗУАЛЬНЕ
МИСТЕЦТВО ТА ВИРОБНИЦТВО», ОСВІТНЬО-
ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ «ПРОДЮСЕРСТВО З
АУДІОВІЗУАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА ТА ВИРОБНИЦТВА»**

Тема: Особливості підготовки продюсерів аудіовізуального мистецтва у ЗВО
України та Чехії

Виконавець: Ялоха Анна Миколаївна

(П.І.Б. – повністю)

(підпис)

Керівник: кандидат мистецтвознавства, старший викладач кафедри
кінознавства МУСІЄНКО Оксана Олександрівна

(науковий ступінь, вчене звання, почесне звання прізвище, ім'я та по батькові)

(підпис)

Київ 2024

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота «Особливості підготовки продюсерів аудіовізуального мистецтва у ЗВО України та Чехії»: загальний обсяг роботи – 73 сторінок, з яких 63 сторінки – основний текст; список використаних джерел із 70 найменування, розміщених на 7 сторінках.

Ключові слова: продюсер, мистецька освіта, арт-менеджмент, продюсерство, освіта Чехії, академія, університет, бакалавр, магістр.

Мета роботи. Метою дипломної роботи є дослідження сучасного стану освіти екранного мистецтва в Україні та Чехії в сфері підготовки продюсерів аудіовізуального мистецтва.

Об'єктом дослідження є функціонування мистецької освіти в Чехії та Україні.

Предметом дослідження – підготовка продюсерів аудіовізуального мистецтва у закладах вищої освіти Чехії на прикладі факультету кіно і телебачення Академії сценічних мистецтв у Празі та в Київському національному університеті театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого.

Завдання дослідження:

- проаналізувати сучасний стан мистецької освіти в Чехії;
- розглянути актуальні питання сучасного чеського кіновиробництва;
- дослідити особливості підготовки кінопродюсерів в Чехії та Україні.

Методологічна база дослідження: Значну увагу становленню та розвитку екранної освіти в Україні приділено у наукових роботах О. Безгіна, Г. Бернацької, О. Успенської, О.Мусієнко [ ], К. Афанасьєвої [ ] А. Смирнова [ ], І. Зубавіної [ ], М.Ткаченко [ ] З. Алфьорової, [ ], І. Кочарян [ ].

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. СУЧАСНА МИСТЕЦЬКА ОСВІТА В ЧЕХІЇ

1.1 Загальна характеристика мистецької освіти в Чехії

1.2 Заклади вищої мистецької освіти Чехії

Висновки до розділу 1

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ КІНЕМАТОГРАФ ЧЕХІЇ

2.1 Творчо-організаційна еволюція чеського кінематографу

2.2 Кіновиробництво Чехії в сучасних умовах

Висновки до розділу 2

РОЗДІЛ 3. АКАДЕМІЯ СЦЕНІЧНИХ МИСТЕЦТВ У ПРАЗІ ЯК ПРОВІДНИЙ МИСТЕЦЬКИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ В ЄВРОПІ В ПІДГОТОВЦІ ПРОДЮСЕРІВ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА.

3.1 Сучасна історія Академії сценічних мистецтв у Празі у фактах

3.2 Факультети Празької академії сценічних мистецтв.

3.3 Підготовка продюсерів на факультеті кіно і телебачення (FAMU) Академії сценічних мистецтв у Празі.

3.4 Підготовка продюсерів в Університеті Томаша Баті у Зліні.

Висновки до розділу 3

РОЗДІЛ 4. МОДЕЛЬ ПІДГОТОВКИ ПРОДЮСЕРІВ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА ТА ВИРОБНИЦТВА В КИЇВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ТЕАТРУ КІНО І ТЕЛЕБАЧЕННЯ ІМЕНІ І.К. КАРПЕНКА-КАРОГО

4.1 Історія Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого

4.2 Підготовка продюсерів аудіовізуального мистецтва в КНУТКТ імені І. К. Карпенка-Карого

Висновки до розділу 1

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

ВСТУП

Оцінка сучасного стану проблеми. Методологія підготовки продюсерів, а також роль продюсування в аудіовізуальному мистецтві та кіновиробництві України (з залученням зарубіжного досвіду різноманітних моделей та шкіл) до сьогодні системно не вивчалися вітчизняними дослідниками. Це обумовлено тим фактом, що продюсерство, як окрему спеціалізацію, у кінематографі почали розглядати в Україні лише після відновлення Незалежності у 1991 році. Відповідно, у переважній більшості вітчизняних і зарубіжних публікацій з зазначеної тематики, основну увагу приділено питанням історії та еволюції становлення продюсерського кіно. Цим питанням присвячені дослідження британського науковця Джо Кембера [5], професора Ендрю Спайсера [7] М. Райан [6] американської дослідниці Є. Хонтанер[4] англійського кінопродюсера М. Балкон [1], Ж. П. Фірстенберга – директора Американського інституту кіно в 1980-х роках [3], британського кінокритика та історика Д. Томпсона [9], відомого американського продюсера, керівника впродовж 25 років «Продюсерської програми Пітера Старка» – Ларрі Трумена[10], чеського кінорежисера і продюсера Вацлава Маргоула [43], українських дослідників О. Безгіна [20], О. Мусієнко [39], К. Афанасьєвої [15], І. Зубавіної [26], А. Смирнова [48], М. Ткаченко[56] З. Алфьорової [13], І. Кочарян [21] та ін..

Актуальність обраної теми.

Світові тенденції в сучасній українській мистецькій освіті, що пов'язані з євроінтеграцією та, впровадженням Болонської системи, впливають на зміни в системі освіти в Україні. Але, як слушно підкреслює З. Алфьорова «Повернувшись до процесу націєтворення, суспільство України років незалежності постало перед нагальною проблемою: як поєднати два різновекторні рухи. Перший: рух до національного розвитку і новітньої національної ідентифікації; другий — спрямований на входження України в глобальний світ, світ, де обмежуються державна і національна суверенність, а

домінують транснаціональні структури й наднаціональні організаційні та керуючі утворення.[14, с. 179]

Необхідно шукати баланс поєднання традиції з новаціями.

Політика в сфері освіти західноєвропейських країн серед яких – Чехія, націлена на інтернаціональність та мобільність – одні з основних питань, які країни-члени європейського союзу, мають вирішувати спираючись на постулати Болонської системи. В сучасних умовах Європейський союз відіграє активну роль у питаннях реформування кіноосвіти і в Україні. Саме тому вивчення європейського досвіду підготовки спеціалістів в сфері кіно та телебачення є сьогодні для української освіти актуальним.

Чеська культура та освіта мають глибинні корні та традиції, завдячуючи яким займають чільне місце в загальноєвропейській культурі. Досвід підготовки фахівців в сфері аудіовізуального мистецтва факультету кінематографії та телебачення (FAMU) Празької Академії сценічних мистецтв (AMU), без сумніву, заслуговує на вивчення. Факультет був заснований після завершення другої світової війни, 1947 року. Він був заснований передовими кінорежисерами Чехії тих часів, а в 60-ті роки ХХ ст. став колицкою молодих творців, які увійшли в історію, як представники Чехословацької нової хвилі. FAMU регулярно потрапляє до рейтингу найкращих міжнародних кіношкіл Європи. Факультет вкладає великі ресурси для залучення своїх співробітників до міжнародних професійних організацій, співпрацює з чеськими та зарубіжними кіно- і телекомпаніями. Також FAMU є членом Асоціації кіно та аудіовізуальної освіти.

Сфера аудіовізуального мистецтва – унікальна та універсальна модель пізнання світу, людської комунікації. Синтетична природа кіномистецтва робить його мультикультурним та міждисциплінарним явищем. У кінокадрі використовуються виражальні засоби всіх основних видів мистецтва. Це також мистецтво колективне, що потребує чіткої взаємодії та порозуміння різних творчих особистостей та чіткої організації творчо-виробничого процесу, який здійснює продюсер.

У справі виховання майбутнього продюсера, організатора творчих проектів, величезне значення має не лише система викладання навчальних курсів розробкою яких займаються педагоги, а й загальна організація навчального процесу закладом освіти, де ведеться підготовка фахівців названої спеціалізації.

Доцент КНУТКТ імені І.К. Карпенка-Карого О. Мусієнко зазначає, що «кінопродюсер – це провідна постать у кінематографі, що контролює створення кінопродукту протягом усіх стадій кіновиробництва» [40, с.15]. Вона вважає що, «саме продюсер стояв біля колиски молодого мистецтва. Саме він наймав оператора з кінокамерою і доручав йому знімати живі фотографії. Цей чудовий «атракціон» можна було вигідно продати. І лише згодом у кінопроцесі з'являються сценарист, режисер, актори-виконавці ролей, а не просто випадкові перехожі, що втрапили в око кінооб'єктива» [40, с. 202]

Американська кіноенциклопедія окреслює професію продюсера наступним чином: «Продюсер – це людина, яка здійснює цілковитий контроль над виробництвом кінокартини і повністю відповідає за її успіх чи невдачу. В ідеалі продюсер поєднує у собі практичного бізнесмена, незговірливого наглядача, ощадливого бухгалтера, гнучкого дипломата та творчого мрійника. Однак продюсери дуже різняться залежно від своїх особистостей, рівнів наданих повноважень та ступеня залучення у виробництво. Зазвичай, їх робота починається задовго до виходу фільму у виробництво і закінчується нескоро після того як фільм зійде з екранів» [8, р.4583].

Словник іншомовних слів приводить наступне визначення поняття «продюсер» (англ. Producer від лат. *producere* – виробляю) – це особа, яка «організує виробництво кінофільму, виконує ідейно-художній та організаційно-фінансовий контроль за продукцією кіно- та телекомпанії; власник кіностудії» [47, с. 680].

Функції продюсера можуть змінюватися в залежності від типу кіно, яке він знімає, та моделі виробництва– американської або європейської. «Разом з

тим, не менш важливою є й модель безпосередньої підготовки продюсера аудіовізуального мистецтва та виробництва. Актуальність дослідження останньої обумовлена, по-перше, необхідністю пошуку новітніх механізмів і методів підготовки кваліфікованих фахівців в Україні, здатних забезпечувати ефективне функціонування сфери аудіовізуального мистецтва та виробництва; по-друге – потребою адекватно реагувати на нові виклики розвитку індустрії в умовах глобалізації та цифрової трансформації». [52]

Дослідження розвитку чеської кіноосвіти в сучасних умовах дасть змогу виявити основні засади, на яких будувалося виховання кадрів для сфери аудіовізуального мистецтва цієї країни, принципи, що залишалися незмінними протягом суспільно-політичних перетворень. Вивчаючи першооснови ми зможемо критично проаналізувати сучасний стан чеської кіноосвіти з підготовки продюсерів, з урахуванням втраченого або новітнього збереженого досвіду вишів Європи, що може бути корисним при удосконаленні підготовки цих спеціалістів у вітчизняній галузі кіновиробництва.

Українським дослідником, академіком НАМУ, професором О. Безгіним, ректором КНУТКТ імені І.К. Карпенка-Карого (2003-2021), наголошується що, у контексті європейського інтеграційного процесу, Україна має враховувати позитивний досвід організації європейської вищої мистецької освіти, який має допомогти Україні ввійти в єдиний освітній простір, який створюється в Європі, але не втрачаючи при цьому позитивних національних надбань[17, с.133-138.]. Саме тому цікавим, в цьому напрямку, є досвід однієї з провідних європейських кіношкіл – Празької Академії сценічних мистецтв, та факультету кінематографії та телебачення (FAMU).

Мета роботи. Метою дипломної роботи є дослідження сучасного стану вищої мистецької освіти в Чехії та моделей підготовки продюсерів в галузі кіно та телебачення Чехії та України.

Об'єктом дослідження є функціонування мистецької освіти в Чехії та Україні.

Предметом дослідження – підготовка продюсерів аудіовізуального мистецтва у закладах вищої освіти Чехії на прикладі факультету кіно і телебачення Академії сценічних мистецтв у Празі та в Київському національному університеті театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого.

Мета роботи визначила наступні **завдання**:

- розглянути актуальні питання сучасного чеського кіновиробництва;
- проаналізувати сучасний стан мистецької освіти в Чехії;
- розглянути особливості підготовки кінопродюсерів в Чехії та Україні.

Структура роботи. Магістерська робота складається з вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел інформації та додатків.

Перший розділ присвячений принципам організації вищої мистецької освіти, та системі мистецьких вишів Чехії.

У другому розділі вивчаються організаційно-творчі форми сучасного кіновиробництва Чехії.

Основним організаційним засадам підготовки кінопродюсерів в Празькій Академії сценічних мистецтв - провідного мистецького закладу вищої освіти в Європі в галузі аудіовізуального мистецтва, присвячено **третій розділ**.

В четвертому розділі розглядається модель підготовки продюсерів аудіовізуального мистецтва та виробництва в Київському національному університеті театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого.

Розділ I СУЧАСНА МИСТЕЦЬКА ОСВІТА В ЧЕХІЇ

1.1 Загальна характеристика мистецької освіти в Чехії.

Активне реформування системи освіти Чеської Республіки розпочато після ухвалення стратегічного документа Міністерства освіти, молоді й спорту «Народна програма розвитку освіти в Чеській Республіці» (2001 р.). Зазначений нормативно-правовий акт був надрукований під назвою *Visnyk NAPA • 4'2015 103 Social and humanities policy* «Біла книга. «Народна програма розвитку освіти Чеської Республіки». «Програмою було визначено стратегічні цілі освітньої політики держави, зокрема: забезпечення доступності всіх рівнів освіти; досягнення якості і функціональності освіти шляхом запровадження нових прогресивних програм; оптимізація освітнього менеджменту (децентралізація, автономізація); подовження терміну навчання в середній школі, запровадження оновлених стандартів освіти; створення системи оцінки діяльності освітніх інституцій на всіх рівнях державного управління шляхом упровадження ефективної системи моніторингу результатів навчання, іспитів, оцінки рівня особистісного розвитку і професійної орієнтації дітей і молоді.» [33, с.104]

Всі рівні чеської освіти відповідають міжнародним нормам класифікації освіти ISCED (International Standard Classification of Education) - статистичного опису системи освіти порівняно з зіставними міжнародними рівнями. Основною одиницею класифікації ISCED є освітня програма. А також, розробленою ЮНЕСКО – Європейській кредитній системі ECTS (European Credit Transfer System) [2], завдяки яким студенти чеських вишів мають можливість вільно продовжувати навчання в будь-якій вищій школі Європи. Більшість студентів користуються цією можливістю завдяки активно розвиненим програмам освітнього обміну та стажування. У своїй

повсякденній діяльності всі університети Чеської Республіки керуються Законом "Про вищу освіту в Чеській Республіці". Відповідно до цього закону, кожен університет встановлює для абітурієнтів так званий вступний внесок у розмірі 25 євро. Обов'язковою умовою вступу до університету є складання вступного іспиту.

В сучасній системі мистецької освіти в Чехії наголошено на необхідності зміни теоретичної парадигми на практичну діяльність, і обов'язковому переході від інформаційно-репродуктивного до особистісно-орієнтованого. Актуальними сьогодні є твердження українського дослідника з питань підготовки організаторів, продюсерів галузі культури та мистецтва О. Безгіним «Питання мистецької педагогіки кореспондуються із загальноосвітньою проблематикою сьогодення. Життєво важливою стає проблема функціонування освіти за умов нестабільності знання, переглядається статус, легітимізація та прагматика освіти, яскравим прикладом чого є впровадження у вітчизняну практику постулатів Болонської системи вищої освіти. Як свідчить досвід усіх європейських країн, впровадження нових моделей і програм підготовки продюсерів – процес надзвичайно складний. Новації мають сприйматися не тільки освітянською громадськістю, головне, щоб їх розуміли й сприймали ті, хто вчиться. Болонський процес необхідно розглядати як скерований на зближення, а не на уніфікацію вищої освіти в Європі. Не слід сліпо копіювати чийсь досвід, потрібно зважено і розумно його використовувати» [23, с.181].

Розглянемо основні принципи вдосконалення системи вищої освіти в рамках Болонського процесу в Чеській Республіці (який останніми роками має значний вплив на кіноосвіту в Україні). Прийняття єдиної системи порівняльних освітньо-кваліфікаційних рівнів, запровадження двох циклів навчання-бакалаврату та магістратури - і введення кредитної системи відповідно до Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS) забезпечують мобільність студентів і викладачів у межах освітнього простору,

сприяють європейському співробітництву у сфері забезпечення якості та поширенню європейських систем вищої освіти.

Важливим пунктом є безперервна освіта, що зумовлює виникнення додаткових курсів, що забезпечать можливість навчання протягом усього життя. Такі висунуті умови збігаються з формою існування кіноосвіти – вона безперервна а внесення цієї аксіоми у державно регулюючий спектр, тільки покращить умови для цього.

Інтеграція європейських країн в єдину освітню систему дала студентам свободу навчатися в різних країнах. Інтернаціональність є однією з основ філософії Європейського Союзу і тісно пов'язана з повагою до кожної культури та національної ідентичності (через одиниці ECTS та Болонську систему). Європейська система призводить до встановлення восьми рівнів кваліфікацій, починаючи від базового і закінчуючи академічним. На кожному рівні визначені конкретні навички та знання. Оскільки вимоги до кожного рівня в ЄС визначені однаково, в ідеальному інституційному дизайні можна було б переходити з одного рівня на інший у різних країнах (так у реальність важко уявити, оскільки творча сфера має виняткову специфіку-емоційні, інтелектуальні та духовні шляхи, якими йдуть певні викладачі та певні студенти), а не тільки в одній країні, але й в іншій. (це важко зробити). Як бачимо, фокус європейських освітніх тенденцій зміщується від тривалості навчання та типу закладу до акценту на результатах навчання. Це створює тісний зв'язок між освітою та вимогами ринку праці, що висуваються певними галузями.

Програма також має на меті мотивувати та заохочувати існуючі мистецькі організації, університетський персонал, викладачів та майбутніх фахівців. Політика магістерської програми "Кінопродюсер" передбачає мобільність митців за допомогою міжнародних практичних і теоретичних заходів. Це дозволяє проводити міжнародні семінари, тимчасові школи, лекції, воркшопи, фестивалі та конкурси. Така ситуація відкриває для чеських університетів можливість регулярно запрошувати іноземних лекторів та

організовувати майстер-класи європейських лекторів, збагачуючи взаємний досвід навчальних мистецьких закладів зрізних країн. Це дозволяє мистецьким вищим навчальним закладам Чехії обмінюватися досвідом підготовки студентів з творчих дисциплін, активно вдосконалювати програми підготовки фахівців у галузі мистецтва в контексті нових викликів Болонського процесу та впроваджувати кращі практики провідних мистецьких університетів світу. [20, с. 186]

У Чеській Республіці у творчих університетах не навчають академічним формам творчості. Викладачі не вчать студентів досконалості. Робота в ательє вчить студентів шукати власні теми і форми, вести діалог і обмінюватися ідеями. Сучасне мистецтво може виглядати як завгодно, але важливо те, як художник думає про нього, як він може інтерпретувати свої ідеї. Спільна дискусія є дуже важливою під час навчання, і студенти вчаться пояснювати зміст твору в контексті сучасного мистецтва, історії мистецтва та сучасної світової ситуації.

Як бачимо, законодавче та виконавче впровадження Болонського процесу у кіноосвіту Чехії надало навчальним закладам, викладачам та студентам нові можливості в організації начального процесу.

1.2. Заклади вищої мистецької освіти Чехії

Зважаючи на різноманітність та активність кіномистецького життя Чехії та значну кількість приватних кіностудій, кінотеатрів, прокатних організацій в країні виникає потреба в розгалуженій освіті для забезпечення галузі професійними митцями.

Головними завданнями розвитку культурно-мистецької освіти в Чехії є:

- збереження наявної мережі навчальних закладів культури і мистецтв, творчих, педагогічних, наукових шкіл;
- задоволення потреб особистості у здобутті якісної культурномистецької освіти;

- забезпечення потреб вітчизняної культури і мистецтва у кваліфікованих кадрах, удосконалення системи їх підготовки та підвищення кваліфікації;
- створення сучасних підручників і посібників для мистецьких навчальних закладів;
- підвищення престижу мистецьких професій;
- вдосконалення законодавства з урахуванням специфіки мистецької освіти;
- посилення соціального захисту викладачів мистецьких навчальних закладів.

В мистецькій освіті Чехії реалізуються завдання, спрямовані на досягнення спільної мети: перетворити чеську освіту на інноваційне середовище, в якому учні, й студенти, набувають ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині, для успішної життєдіяльності, а науковці мають можливості та ресурси, для проведення досліджень, що безпосередньо впливатимуть на соціально-економічний, та інноваційний розвиток держави.

Чехія має розгалужену мережу мистецьких закладів вищої освіти.

1. Вища школа прикладного мистецтва у Празі.

Вища школа прикладного мистецтва в Празі (VŠUP) розташувалася в самому центрі Праги і в самому центрі інтересів абітурієнтів, впевнених у своєму таланті. Конкурс сюди дуже великий. Як зрозуміло з назви ВУЗу, головним напрямком тут є промисловий дизайн. Відповідно, наявність у абітурієнтів технічних навичок є обов'язковою.

Навчання йде за спеціальностями: архітектура; дизайн; вільне мистецтво; прикладне мистецтво; графіка; теорія та історія мистецтва.

За більшістю спеціальностей можливе лише очне навчання. Комбінована форма передбачена лише за теоретичними напрямками. [24]

2. Академія образотворчих мистецтв у Празі.

В Академії образотворчих мистецтв навчання проводиться лише на очній формі – за 6-річною програмою «Образотворче мистецтво» або 4-річною програмою «Архітектура». Випускники стають магістрами мистецтв.

Спеціальності: живопис (вільна творчість); малюнок, графіка; скульптура (вільна творчість); інтермедіальна творчість; нові медіа; живопис – реставрація живописних творів; скульптура – реставрація творів скульптури; архітектурне мистецтво.[12].

3. Празька академія сценічних мистецтв.

Празька академія мистецтв (AMU) складається з трьох факультетів – Факультету (Школи) кіно та телебачення (FAMU), Факультету музики та танцю (HAMU), а також Театрального факультету (DAMU).

Тут можна вчитися режисурі, продюсуванню, пантомімі, танцю, грі на гітарі чи арфі, оперному співу чи диригування. Кіношкола FAMU вважається однією з найкращих у Європі. [44].

4. Факультет образотворчих мистецтв Технічного університету в Брно.

Художня освіта в Технічному університеті Брно має давні традиції. Перше відділення графічного малюнка на факультеті образотворчих мистецтв (VUT) було відкрито в 1899 році, який тісно пов'язав образотворчий факультет з факультетами технічної спрямованості.

У VUT викладаються дисципліни, які за допомогою застосування найсучасніших технологій пов'язують мистецтво з технікою. Наприклад, ательє скульптури має у своєму розпорядженні студію 3D з сучасними технологіями FDM (Fused Deposition Modeling), 3D optical digitizing і 3D scanner ATOS I.

Спеціальності факультету: скульптура; графічний дизайн; промисловий дизайн; відео, мультимедіа, перформанс; концептуальні тенденції; живопис; графіка. [61]

5. Академія музичного мистецтва імені Яначека у Брно.

Академія музики імені Яначека пропонує аналогічний набір спеціальностей, як і празькі HAMU та DAMU. [11]

6. Факультет мистецтва та дизайну Університету Яна Євангеліста Пуркіне в Усті-над-Лабем

На Факультеті мистецтв та дизайну Університету Пуркіне в Усті-над-Лабем відкрито 7 кафедр, які навчають за різними творчими напрямками. Тут, як і в празькому VŠUP, проходить навчання за напрямом «Історія мистецтв». Взагалі можна говорити, що у FUD UJEP набір творчих спеціальностей більший, ніж у решті вузів Чехії, в бакалавраті можна навчатися тільки на очній формі.

Напрями навчання: дизайн інтер'єру; дизайн кераміки; дизайн одягу та текстилю; продуктивний дизайн; природні матеріали; скло; прикладна та рекламна фотографія; електронні медіа; фотографія; інтерактивні медіа; перформанс; time-based Media; графічний дизайн; візуальний дизайн. [62]

7. Факультет мистецтва та архітектури та Факультет текстилю Технічного університету в Ліберці.

Факультет мистецтва та архітектури Технічного університету в Ліберці бачить своїм головним завданням розвиток у студентів творчого та концептуального мислення. Навчання побудовано на дискусіях студентів з викладачами та спільному пошуку нових рішень в архітектурі та мистецтві.

На Факультеті мистецтва та архітектури можна навчатися за напрямками: дизайн середовища; образотворче мистецтво; візуальна комунікація; архітектура.

При навчанні однаково важливу роль грають творча, гуманітарна та технічна складові. Велике значення надається навчанню студентів англійської. Кожен студент має своє місце для творчості в загальному великому ательє факультету. Факультет також має в своєму розпорядженні обладнані майстерні, зокрема 3D майстерні та фотоательє.

У Ліберці, крім того, знаходиться факультет текстилю, де можна вивчати технології текстилю, маркетинг та дизайн одягу. Факультет вважається

престижним, насамперед завдяки серйозній науково-дослідній роботі. Нещодавно тут було розроблено нову технологію виробництва нановолокна. Для студентів важливим є й те, що факультет активно співпрацює з промисловими підприємствами. [66]

8. Факультет дизайну та мистецтв Ладислава Сутнара Західночеського університету в Пльзені.

Факультет на сьогоднішній день є наймолодшою арт-школою в Чехії. Навчання має прикладний характер, при цьому активно застосовується міждисциплінарний підхід – факультет тісно співпрацює з гуманітарними та технічними факультетами Західночеського університету.

Тут можна вчитися за напрямками: ілюстрація в медіа та дидактична ілюстрація; комікс та дитяча ілюстрація; книжковий дизайн; графічний дизайн; візуальні комунікації; графіка; живопис; анімована та інтерактивна творчість; мультимедіа; нові медіа; інтермедіа; прикладна фотографія; скульптура та простір; кераміка; дизайн одягу; дизайн взуття та модних аксесуарів; промисловий дизайн; продуктовий дизайн; дизайн виробів з металу та ювелірних виробів; [64].

9. Факультет реставрації Університету в Пардубіці.

Факультет випускає реставраторів та консерваторів творів мистецтва з широкими знаннями в галузі гуманітарних та природничих наук, хімічних технологій та сучасних технологій консервації. Велике значення надається етичним та естетичним аспектам реставрування та охорони пам'яток культури, а також вивченню відповідного законодавства.

Випускники працюють у музеях, галереях, архівах. [68].

10. Факультет мультимедійної комунікації Університету Томаша Баті у Зліні.

В Університеті Томаша Баті можна здобути актуальну арт-освіту. Причому це один із небагатьох вишів, де за творчою спеціальністю можна навчатися і на комбінованій формі.

Йде навчання за такими напрямками: анімація; операторське мистецтво; режисура та сценаристика; монтаж; звукорежисура; класична анімація; аудіовізуальне мистецтво; дизайн взуття; дизайн одягу; дизайн виробів зі скла; Digital дизайн; графічний дизайн; просторовий дизайн; промисловий дизайн; рекламна фотографія; 3D дизайн; продюсування, арт-менеджмент. [67]

11. Факультет мистецтва Остравського університету в Остраві.

Тут можна вивчати мистецтво музики, образотворче мистецтво та теорію мистецтва.

Представлені напрямки: графіка та малюнок; інтермедія; живопис; скульптура; духові інструменти; клавішні інструменти; струнні інструменти; сольний спів; теорія та історія мистецтва [65].

12. Карлів університет, Філософський факультет, Кафедра кінематографії

У Карловому університеті в рамках програми «Загальна теорія та історія мистецтв і культури» ведеться навчання одразу з кількох освітніх програм, в тому числі за спеціальністю «Кінематографія».

Окрема кафедра кіно з'явилася у виші лише у 1996 році, до цього моменту курс «Наука про кінематограф» входив лише до переліку загальних дисциплін університету.

На сьогоднішній день це одна з найпопулярніших спеціальностей філософського факультету.

Навчання відбувається як за програмами бакалаврату, так і магістратури. Особлива увага приділяється розвитку таких важливих навичок у студента, як комплексний аналіз художнього та публіцистичного текстів, критичне мислення, робота з джерелами інформації та архівними документами. [28]

Висновки до розділу

Сучасна кіноосвіта Чехії визначається тим, що вона базується не тільки на наукових знаннях. Під час навчання відбувається безпосередня передача

досвіду, вмінь від учителя до учня, і не тільки на інтелектуальному, а й на чуттєвому, духовному рівні. Ця обставина значною мірою визначає специфіку мистецької освіти цієї країни, яка в достатній мірі враховується чинним законодавством про освіту, іншими нормативними правовими актами.

У Чехії діє багатоступенева і безперервна система підготовки мистецьких кадрів, що включає початкові спеціалізовані мистецькі навчальні заклади (школи естетичного виховання) – позашкільн освіту; середні спеціалізовані мистецькі школи (школи-інтернати) – загальна середня освіта та професійна підготовка; вищі навчальні заклади; студії з підготовки кадрів для національних творчих колективів Чехії. [46, с.352]

Сформована в Чехії система культурно-мистецької освіти дає змогу дотримуватися єдиних критеріїв до її якості, оскільки випробувані часом навчальні плани, та програми забезпечують всім зрозумілий підхід, передусім до якості підготовки фахівця.

Виправдала себе система творчих майстерень та виконавських шкіл, що очолюється видатними митцями. Не лише випускники, а й учні та студенти постійно виборюють, на престижних міжнародних мистецьких конкурсах, фестивалях, виставках, нагороди, засвідчуючи високий рівень і значний потенціал чеського мистецтва.

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ КІНЕМАТОГРАФ ЧЕХІЇ

2.1. Творчо-організаційна еволюція чеського кінематографу.

Міжнародне визнання чеський кінематограф отримав у 1960-тих роках під час Чехословацької нової хвилі. Такі фільми як «Магазин на площі» (1965), «Потяги під пильним наглядом» (1966) та «Коля» (1996) стали лауреатами премії ОСКАР у номінації за найкращий фільм іноземною мовою, ще шестеро потрапили до списку номінантів.

До чеського кінематографу відносять також твори Мілоша Формана, Івана Пассера та Войтеха Ясни. Великими режисерами експериментального кіно є Ян Шванкмайер та Іржі Барта, які працюють у жанрі анімації.

У період зародження кінематографу (1895–1905 рр.) кіно підприємець фактично «повинен був усе робити сам; уміло володіти кінотехнікою; реально уявляти обсяг майбутньої роботи і матеріально її забезпечувати; змістовно організувати свою діяльність; здійснювати її в пошуковому ключі; оперативно реалізовувати задуми. Цими ознаками обумовлювалися причинність як пошуків, так і вибір засобів самовдосконалення професійних, організаційних та виконавчих форм у роботі кінопідприємців, що сприяло виникненню нової професії – кінопродюсер» [40, 70].

Вперше «рухливі картинки» з'явилися на чеській землі в 1896 у Празі та Карлових Варах завдяки режисеру та оператору Яну Кршиженецькому, який, починаючи з другої половини 90-х років XIX століття, зняв низку короткометражних документальних фільмів – новин. Через рік американська компанія провела зйомки свого фільму у Богемії. Незабаром почали відкриватися приватні виробники, тобто виникають перші організатори кіновиробництва, але приватні компанії швидко зникали. Тема кіно, що зароджувалася, гумористично описана у фільмі Іржі Менцеля «Чудові чоловіки з кінокамерою» (чес. «Vajesní muzi s klikou»).

Перший постійний кінотеатр був заснований фокусником Віктором Понрепо у 1907 році в Празі.

Після проголошення незалежності Чехословаччини, з'явилися професійні студії, в моду увійшли націоналістичні фільми, серед інших, «На славу Пристрасті» (чес. «Utrpením ke sláve») (1919, режисер Річард Ф. Бранальд) та «Святий Вацлав» (чес. Svatý Václav») (1929, режисер Ян С. Колар), Зіркою європейського рівня стала актриса Анні Ондракова, яка пізніше знялася у А. Хічкока. Історична картина «Будівельник Храму» (чес. «Stavitel chramu») (1920, режисери: Карел Дегл, Антонін Новотні), соціальна драма «Еротікон» (чес. «Erotikon») (1929, режисер Густав Махати), та мелодрама «Ор церкви св. Віта (чес. Varhanik u sv. Vít) (1929, режисер Мартін Фріч) є вершиною чеського німого кіно [27].

Звукове кіно Чехії до Другої світової війни

Звук був уперше використаний у Чехословаччині у фільмі «Тонка „Шибениця“» (чес. «Tonka Šibenice») режисера Карела Антона), прем'єра якого відбулася 1930 року. А вже у вересні цього року в Чехословаччині, була введена заборона на імпорту фільмів, в яких говорять німецькою. Це спричинило заборону всіх потенційно радикальних німецьких фільмів у Чехословаччині, зокрема антивоєнного фільму «На Західному фронті 1918 року» (режисер Георг Вільгельм Пабст). У свою чергу, обмеження імпорту дало поштовх для розвитку внутрішнього кіновиробництва.

Провідними режисерами цього періоду стали Мартін Фріч, Карел Ламач та Густав Махаті. Кінокомедія Карела Ламача «Імперсько-королівський польовий маршал» (чес. S. ak. polní maršálek) мала величезний успіх і запалила нову комедійну зірку Власта Буріана.

У 1933 році розпочала свою діяльність кіностудія «Баррандов», яка сьогодні є фірмовою маркою чеського кіновиробництва. До 1938 року у країні налічувалося максимальна кількість кінотеатрів за всю історію – 1824, із загальною кількістю місць 600 000. Щорічно знімалося близько 80 фільмів.

Тридцять років двадцятого століття - це час, коли вдало поєднувалися «чеський модернізм» і комерційне мистецтво. [27]

Звукове кіно під час Протекторату

Актор і кінорежисер Гуго Гаас залишив Чехословаччину. Режисер-експериментатор Александр Хакеншмід (чес. Alexander Hackenschmied) взяв прізвище Хамід (чес. Hammid) і виїхав до США. 1939 року, коли Чехословаччину окупувала Німеччина, було запроваджено сувору цензуру. Окупаційні війська створили Управління у справах кіно у своїй штаб-квартирі в Моравії. Одразу ж розпочалася арианізація та германізація чеської кіноіндустрії. Титри та постери мали бути чеською та німецькою мовами.

Фільми з єврейськими акторами не дозволялися, а кіноперсонал мав скласти іспити з німецької мови. Нацисти конфіскували студію "Баррандов" на початку війни. До 1945 деякі режисери, а також художники були страчені за антинацистську діяльність і серед них Владислав Ванчура.

Звукове кіно після Другої світової війни

Одразу після Другої світової війни весь комплекс чеського кінематографу, що включав виробництво фільмів, їхню дистрибуцію, імпорту та експорт, був націоналізований з метою підвищення його художньої якості та суспільної користі. Дійсно, на певний час це принесло фінансову стабілізацію кінематографу та посилило його роль. Та незабаром, після комуністичного перевороту 1948 р., націоналізація стала причиною запровадження певної цензури та ідеологічної диктатури. І хоча в наступні десятиріччя кінематограф підкорився вимогам соціалістичного режиму, були й винятки: зокрема, мультиплікація, що досягла рівня глобальної популярності, а такі імена як Їржі Трнка, Карел Земан та Герміна Тирлова були відомі відвідувачам кінофестивалів у всьому світі.

Великого успіху досяг жанр казки, де чеський гумор вдало відтіняв мальовничість фортець, замків, та лісів.

Навіть протягом суворих 50-х років чеський кінематограф протистояв політичним переслідуванням та за допомогою комедійної гіперболи чи

метафоричного підходу почав порушувати усталені схеми офіційної культурної політики.

Однак, згодом система кіновиробництва еволюціонувала в повністю самоокупну. Гроші, витрачені в кінотеатрах, поверталися в кіностудії, прямі державні інвестиції були мінімальними [27]. У 1946 році було засновано міжнародний кінофестиваль у Маріанській Лазні, перенесений невдовзі до Карлових Вар.

У Празі в 1947 році було засновано Факультет кіно та телебачення Академії музичного мистецтва, відомий як FAMU [60].

Перший чеський кольоровий фільм був знятий в 1947, "Ян Рогач з Дуби" (чес. "Jan Roháč z Dubé", режисер Володимир Борський).

Наприкінці 40-х — на початку 50-х років чехословацьке кіно було насамперед інструментом комуністичної пропаганди; після 1956 р. чехословацькі кінематографісти дедалі частіше знаходили джерело натхнення за кордоном, проте їхня сатирична критика суспільства була придушена. Саме тоді вперше заговорили про спільний рух нового покоління, а щодо таких режисерів як Ян Кадар та Елмар Клос, Ладіслав Гелге чи Войтех Ясний — вони почали вживати словосполучення «Нова хвиля». Діяльність цієї групи прогресивних кінематографістів одразу, ще наприкінці 50-х, почали замовчувати. Однак зупинити хвилю, підсилену наймолодшими митцями — випускниками празької школи кінематографії FAMU, було вже неможливо.

«Нова хвиля» чехословацького кіно.

Наступні, 60-ті роки, принесли справжній феномен, що невинно зростав — це вражаючий кінематографічний та ідейно-авангардний рух «Нової хвилі» чехословацького кіно. Тут виникали як гіперреалістичний погляд на смішну, незграбну, але й привабливу буденність, так і вираження абсурдності людського буття, відірваного від суспільства. Про чехословацький кінематограф заговорили не лише в Європі, але й в усіх основних світових культурних центрах, а поєднання процесу демократизації з візуальними відкриттями зробив із «Нової хвилі» одну з перлин світового мистецтва цієї

доби. Піком визнання чехословацького кіно стали дві поспіль премії «Оскар»: за фільми «Крамниця на центральній вулиці» (Obchod na korze) Кадара і Клоса та «Потяги особливого призначення» (Ostře sledované vlaky) Їржі Мензеля.

В період «Нової хвилі» долучилися і кінематографісти старшого покоління. Найяскравішим прикладом стала екранізація поетичного твору Франтішека Грубіна «Романс для кларнета» (Romance pro křídlovku). Його зняв старійшина національного кінематографу, викладач FAMU Отакар Вавра. Ця стрічка підкреслює причетність до поетичної традиції, обумовленої ландшафтом із блискотливими ріками, що можуть символізувати плин часу та людське дозрівання.

Після « Нової хвилі»

«Феноменальний успіх чехословацького кінематографу закінчився в 1968 р., коли країну окупували війська Варшавського договору з метою зупинити політичне послаблення та підсилити міць консервативного крила комуністичної партії. Відновлена цензура унеможливила продовження розвитку кіно та відправила шерог митців у вигнання. На щастя, успішна кар'єра таких митців, як Войтех Ясний Іван Пассер та Мілош Форман, знайшла своє місце за межами Чехословаччини, чиї фільми «Амадей» та «Пролітаючи над гніздом зозулі» стали вершинами американського кінематографу й отримали премію «Оскар». [27]

Період 1968 - 1970 залишив слід у багатьох режисерах. Замовчав Павло Юрачек (чес. Pavel Juráček), а на кілька років — і Їржі Менцель (чес. Jiří Menzel) та Віра Хітілова (чес. Věra Chytilová). Мілош Форман поїхав до США ще в 1967 році за договором компанії Paramount з чеською кіноустановою Filmexport.

У період з 1970-го по 1989-й чеський кінематограф досяг лише однієї номінації на «Оскар» за кращий іноземний фільм – фільм Мензеля «Дерево моє центральне» (чес. «Vesničko má středisková») (1985 рік)). Поряд із запровадженням цензури було заборонено низку фільмів, таких як «Спалювач трупів», «Жайворонки на нитці», «Вухо», «Всі добрі земляки».

Домінуючі жанри на той час — популярні комедії та детективи. У 1973 році побачила світ нестаріюча казка «Три горішки для Попелюшки», знята комедійним режисером Вацлавом Ворлічком. Серед багатосерійних фільмів слід відзначити знятий у 1977 році і згодом показаний по радянському телебаченню серіал «Лікарня на околиці міста», а також дитячий комедійний телефільм 1986 року «Восьминіжки з другого поверху».

Комерціалізація кіновиробництва

Справжнє звільнення та нові можливості для творення фільмів з'явилися в Чехословаччині лише після Оксамитової революції 1989 р. Зміна політичних відносин позначилася і розпадом державного кінематографічного підприємства, котре гарантувало митцям фінансування.

Головною ознакою післяреволюційної культури стала комерціалізація фільмів. До цього періоду належать молоді випускники FAMU, з іменами яких за кордоном почали асоціювати термін «оксамитне покоління» (velvet generation). Ян Гржебейк, Петр Вацлав, Богдан Слама, Петр Зеленка, Давід Онржічек та Владімір Міхалек стали найуспішнішими творцями чеського кінематографу того періоду, деякі з них стали відомими кінопродюсерами своїх фільмів. Оскароносний фільм «Коля» (Kolja) ще більше підкреслив талант Яна Св'єрака, незгасну зірку критиків та глядачів, який має великі шанси і на подальші успіхи світового рівня. Саме співпраця Яна Св'єрака з його батьком Зденьком перетворює їхні дотепні й сентиментальні комедії на справжню есенцію специфічного чеського гумору та ледь іронічного ставлення до світу.

У роки після оксамитової революції почалася поступова приватизація кінопромисловості. Першим фільмом, знятим за межами державної монополії, був «Танковий батальйон» (чес. Tankový praporek) (1991, режисер Віт Ольмер (чес. Vít Olmer)), випущений компанією «Bontonfilm». У 1992 році було засновано «Державний фонд підтримки та розвитку чеської кінематографії». Він залишався практично єдиною формою підтримки кіновиробників.

Було повністю ліквідовано державну цензуру, але творцям фільмів довелося зіткнутися з новим ринковим середовищем. У кіно з'явився продакшн-плейсмент. Вацлав Гавел, син засновника студії «Баррандів», був обраний Президентом Чехії у 1990 році. У 90-х прийшло нове покоління режисерів, таких як Ян Свєрак, Ян Гржебейк, Саша Гедеон, Петро Зеленка та Давид Ондржичек [27]. На рубежі століть з'явилися перші фільми, зняті як відео, у тому числі "Любов зверху" (чес. *Láska shora*) (2002, режисер Петро Марек (чес. Petr Marek)). Чеське кіно не втратило своєї оригінальності та гумору і в новому тисячолітті, про що свідчать «Хроніки звичайного божевілья» Петра Зелєнки, які отримали приз Гільдії кінокритиків на XXVII МКФ у 2005 році.

В сучасний період кінематографія в Чехії розвивається стрімко, і з'являється все більше фільмів. Ця країна має унікальне розташування для кіноіндустрії: на такій порівняно невеликій території зосереджені контрастні пейзажі – від чудової архітектури Праги до мальовничих чеських сіл. Прагу у фільмах можна використати для зображення старого Лондона, Відня чи Америки наших днів. Ось чому територія Чехії є бажаною і привабливою для продюсерів з усього світу. Для більшості зарубіжних продюсерів достатньо залучити сюди лише продюсера та головних акторів, а решту зроблять висококваліфіковані чеські режисери, виконавчі продюсери, на яких сьогодні величезний попит. Одні з найпрофесійніших продюсерів, каскадерів, помічників та операторів зосереджені в Чехії. Завдяки низькій собівартості виробництва, Чехія є одним із провідних майданчиків кіно. На найбільшій кіностудії Чехії «Баррандов» знімалися фільми голлівудського мейнстріму такі як:

З пекла. From Hell, 2001

Американський трилер, жах Джека-Спіннера у головній ролі зі знаменитим Джонні Деппом. Прага чудово зіграла Англію, оповита страхом і плітками про таємничого вбивцю.

Ідентифікація Борна. The Bourne Identity, 2002

Хлопець без пам'яті, загублений у Середземномор'ї, знаходить свій справжній паспорт з прізвищем Джейсон Борн і розуміє, що його вполює убивця. Він повинен зрозуміти, хто хоче його вбити, і він повинен від цього втекти! Стрічка була повністю знята в Чехії, на кіностудії «Баррандов».

Ван Хельсінг. Van Helsing, 2004

Детективна історія була знята в Чехії, яку режисер видає за середньовічну Трансільванію.

Брати Грімм. The Brothers Grimm, 2005

Звичайно, цей фільм далеко не біографічний, але це не робить його менш цікавим. Зйомки відбувались у кіностудії «Баррандов» та у Кутне Горі, а також у фільмі знялися чимало чеських акторів.

Ганнібал . Сходження Hannibal Rising, 2007

У Чехії було знято фільм про легендарного маніяка, серійного вбивцю Ганнібала Лектера: Прага, Брно, замок Костя. Чехія прекрасно підійшла до ролі післявоєнної Франції та Литви.

Казіно Роял. Casino Royale, 2006

Знаменитий 21-й Бонд був знятий у чеській столиці та Карлових Варах.

Місія нездійснена. Протокол Привід. Mission: Impossible – Ghost Protocol, 2011

Том Круз закохався в Прагу, тому всі частини пригод агента Ітена Ханта знімалися в Чехії.

Антропоїд. Antropoid, 2016

Фільм, який демонструє події Другої світової війни, розповідає про операцію “Антропоїд”, під час якої члени опору Чехії вбили Рейнхарда Гейдріха. Режисерам вдалося точно відтворити історичну атмосферу того періоду. Звичайно, фільм був повністю знятий у Чехії. Та інші. [55]

2.2. Кіновиробництво Чехії в сучасних умовах

Один з найгучніших фільмів останніх років "Пофарбоване пташеня" чеського режисера та відомого продюсера Вацлава Маргоула, знятий за мотивами скандального бестселера польсько-американського письменника Єжи Косинського, вийшов на екрани України. Фільм спільного виробництва Чехії, Словаччини та України був показаний на фестивалях по всьому світу, зокрема у Венеції та Торонто, і був номінований на премію "Оскар" та Європейську кінопремію.

Маргоул - відомий і успішний кінорежисер і продюсер, очолював найбільшу чеську студію "Баррандов", коли вона була приватизована в 1990-х роках, заклавши підвалини її нинішнього світового успіху.

З огляду на те, що фільм «Пофарбоване пташеня» частково знімався в Україні й В. Маргоул знайомий із реаліями українського кіновиробництва (й відвідував національну студію імені Довженка), було б доречно проаналізувати його думки з приводу ролі держави в підтримці національного кіно загалом і чи може вона бути ефективною менеджеркою в кіновиробництві зокрема.[43]

Для зйомок «Місії нездійсненої була обрана Прага. Краса міста, неймовірні пейзажі, досвід співпраці, а також кіностудія «Баррандов» що розташована поруч, сприяли цьому вибору.

Найпершим після Оксамитової революції в Чехословаччині став великий проект студії Волта Діснея в 1992 році під назвою «Діти свінгу».

Під час Оксамитової революції в Чехословаччині 1989 року Пан Маргоул, як генеральний директор студії, вирішив, що контракти з іноземним кіно персоналом мають бути зосереджені на англосаксонському світі. До революції «Баррандов» надавав послуги здебільшого творчим проектам із Західної Німеччини, переважно для компанії Bavaria Films, але вже було зрозуміло, що відбудеться воз'єднання Німеччини, і що значна частина їх виробництва піде в Берлін, Східну зону, а саме — в Бабельсберг (там тепер розташована найбільша німецька кіностудія, модернізована саме після об'єднання. Так і сталося. Тому зусилля керівництва кіностудії ім. Барандова

з пошуку роботи були спрямовані виключно на США і Лос-Анджелес: у 1991 році був призначений офіційний представник, який представляв і обслуговував інтереси кіностудії.

Був підготовлений офіційний прайс-лист на всі послуги, на всі об'єкти, технічне обладнання, проживання у Празі, потенційні чеські локації для зйомок, такі як замки, річки, сільська місцевість, будівлі тощо. Одночасно директор кіностудії підтримував зацікавленість до чеської кіностудії особистими візитами та зустрічами з керівництвом великих продюсерських компаній та студій Голлівуду, під час яких згадував, що ще в 1968 році кіностудія знімала з великий військовий фільм під назвою «Міст у Ремагені». Потім була «Бійня №5» режисера Джорджа Роя Хілла, потім з'явився фільм «Йентль» режисерки Барбри Стрейзанд, і останнє, але не менш важливе — відомий оскароносний опус Мілоша Формана «Амадей».

«Місія нездійсненна» — це справді перший великий бойовик, який будь-коли знімався в Чехії. І з такою великою зіркою, як Том Круз. І через це, звісно, він привернув велику увагу з боку всіх міжнародних ЗМІ.

Той факт, що фільм був знятий у Чехії, став загальновідомим в Америці. Це логічно принесло кіностудії більше замовлень.

Приватизацію студії «Баррандова» замовив уряд Чехії. А обрання її форми покладалося на керівництво студії, яка повинна була запропонувати приватизацію за законом. Був обраний шлях прямого продажу обраному чеському суб'єкту господарювання.

Тож було вирішено здійснити приватизацію шляхом прямого продажу, але вона все одно мала бути затверджена урядом, Міністерством культури та Фондом національного благополуччя. І ще близько 15 установами. Все це зайняло більше року. Разом із цими кроками дирекція створила для цього акціонерну компанію Cineront, згодом перейменовану на «А.Б. Баррандов». Нарешті ця компанія придбала студію 1 січня 1993 року у держави в розстрочку.[43]

Вацлав Моргоул впевнений в тому, що приватна власність призводить до підзвітності, підштовхує уяву, інновації, прагнення до прибутку. Тоді як форма державної власності – це впевненість, що якимось воно було і якимось буде, яка здебільшого призводить до деградації, а іноді й до повного занепаду.

Наприкінці травня 1990 року В.Маргоулу запропонували стати директором кіностудії. У той час з ініціативи FITES було ліквідовано Центральну дирекцію чехословацького кіно. Цей крок означав повну руйнацію системи фінансування всього кіновиробництва, яка до того часу функціонувала, хоча й дещо ускладнено. Було зрозуміло, що не лише "Баррандов", а й усі інші кінокомпанії не матимуть жодного фінансування. Маргоул знав, що його очікує складний шлях, проте, зрештою він прийшов до рішення спробувати. Але у нього була одна найважливіша умова – це повинен бути звичайний публічний конкурс на посаду. І В.Маргоул переміг. 1 жовтня 1990 року він прийшов на «Баррандов» як генеральний директор державного підприємства, яке не мало ні грошей, ні майбутнього.

В 90-х роках ситуація на кіностудії була трагічною. Система фінансування кіновиробництва і всієї галузі була повністю знищена. Від 1 січня 1991 року «Баррандов» не мав отримувати жодної крони від держави. Відтоді студія мала заробляти все самостійно.

Сьогодні «Баррандов» – це зовсім інша студія, ніж була 30 років тому. Було побудовано більше павільйонів, придбано нові технології та обладнання. Студія регулярно отримує прибуток щороку, починаючи з 1992 року, головним чином за рахунок іноземних контрактів, які укладають інші незалежні продюсерські компанії. На сьогоднішній день нараховує близько кількох сотень працівників.

Першими кроками на посаді керівника студії була початкова економічна трансформація «Баррандова», необхідність найкращих і найбільш ефективних заходів. Було досить ясно, що потрібно зробити. У березні 1991 року було звільнено 1700 людей, це означало залишити на вулиці дві третини працівників, включаючи всіх творчих працівників. За минулого режиму для

багатьох людей «Баррандов» був центром світу. «Баррандов» оплачував і продюсував вітчизняні фільми, працевлаштовував людей. Було зупинено виробництво всіх фільмів, дозволивши закінчити лише вісім. Було також скорочено усі витрати, включаючи, наприклад, скасування службових автомобілів, передплату газет. Дирекція заощаджувала на всьому, водночас намагаючись знайти будь-яку роботу, або замовлення. Це був найважчий час В. Маргоула, його називали вбивцею чеського кіно, злодієм... він і намагався, ще дозвілення, терпляче пояснити ситуацію всім.

Перебування на чолі студії для пана Маргоула не було неспокійним: його звільнили після того, як він назвав цей період «п'ятнадцятьма місяцями боротьби за владу».

У 1994 В. Маргоул перед усіма акціонерами запропонував принципові зміни. Йшлося про повний перехід від стійкого режиму централізованого управління до абсолютної децентралізації, що веде до особистої відповідальності, до самовизначення.

Але В. Маргоул не зламався, він позичив гроші і поступово викупив усі їхні акції, не розголошуючи, що сам є покупцем. Минуло лише сім місяців, і він повернувся до «Баррандова». Це була непроста операція, і її опис міг би стати предметом окремої розмови.

У 1997 році в Чеській Республіці було знято 22 національних повнометражних фільми, і лише чотири з них — на студії «Баррандов». Було очевидно, що «Баррандов» міг заробляти гроші лише на послугах для іноземних знімальних груп. Але кіностудія також хотіла знімати чеські фільми, і їх почали знімати, хоча гроші давали лише на три-чотири проекти на рік. Коли пан Маргоул покинув «Баррандов» через сім років, було підраховано, що за часів його керівництва було створено близько 30 чеських фільмів. Виробництво деяких з них студія споачувала з власних коштів. [43]

Таким чином, наприкінці 1990-х поступово до чеських павільйонів і можливостей місцевого кіновиробництва прокинувся інтерес з боку західних продюсерів, особливо зі США, та активізувалися чеські телекомпанії.

«Barrandov Studio» передає сигнал мовлення телеканалу «TV Nova», в її стінах розташована студія чеського телебачення «Barrandov TV». Власником кіностудії стала компанія «Moravia Steel, a.s», що входить до групи акціонерної компанії «Finitrading» [50].

Сучасна інфраструктура кіностудії «Баррандов».

Сім павільйонів, 14 залів, три басейни, в тому числі і для підводних зйомок, можливість створення декорацій будь-якої складності, студії звукозапису і дубляжу, відкриті простори з різним природним ландшафтом і унікальна, одна з найбагатших у світі, колекція реквізиту, названа - «фундус». Багато предметів меблів є справжнім антикваріатом з багатою історією. В цілому близько чверті мільйона одиниць костюмів, близько 10 000 предметів інтер'єру і майже сто тисяч одиниць різного реквізиту.

В.Маргоул завершив свою реківну посаду в 1997 році, зробивши все можливе, що кіностудію «Баррандов» знали в Європі та світі.

У рамках 57-го кінофестивалю в Карлових Варах Barrandov Studio представляла та брала участь у кількох важливих заходах. Кіностудія підготувала виставку до свого важливого ювілею, брала участь у прес-конференції FILM FOUNDATION і заході KINO FILM FOUNDATION, а також є галузевим партнером програми МКФ у Карлових Варах, Eastern Promises. Наймасштабнішим із заходів Barrandov Studio під час фестивалю була виставка Barrandov Studio: 90 років з моменту першої плескачки, встановленої в Галереї мистецтв Карлових Вар, яка тривала з 1 липня по 3 вересня 2023 року.

Barrandov Studio також є партнером важливої галузевої програми МКФ у Карлових Варах «Eastern Promises». Програма фокусується на проектах на етапі підготовки, які на момент презентації шукають партнерів для виробництва чи пост-продакшну, міжнародних продажів чи фестивальної прем'єри. Усі кінопроекти охоплюють регіон Центральної, Східної та пострадянської Європи, також нещодавно додано території Близького

Сходу. Режисери та продюсери надсилають сценарії в розробці, фільми у виробництві чи пост-продакшні, а також документальні проекти. [50]

В Чехії проводяться різноманітні кінофестивалі, які є міжнародними:

Міжнародний кінофестиваль у Карлових Варах – щорічний кінофестиваль з 1994 року, що проводиться у липні у Карлових Варах (Чехія). З 1956 року належить до категорії А. Головний приз фестивалю нагорода «Кришталевий глобус за найкращий фільм».

Уперше був проведений (без конкурсу) у 1946 році у Карлових Варах і Маріанські Лазні (Марієнбаді). До програми першого фестивалю увійшли фільми з семи країн. З 1948 року фестиваль проводиться лише в Карлових Варах. Місцем проведення є готель «Thermal». [36]

Найвідоміші стрічки за участі українських митців представлені в рамках кінофестивалю за останні 10 років були: фільм «Стрімголов» режисерки Марини Степанської, а також фільм «Межа» спільного українсько-словацького виробництва, режисера Петера Беб'яка, фільм «Стасіс» режисера Мантаса Кведаравічюса, українсько-німецького фільму режисера Романа Бондарчука «Вулкан» [57, 58]

Також на пітчінгу «Docs in Progress» були представлені проекти фільму «Історія зимового саду» режисера Семена Мозгового та документальної стрічки «Панорама» Юрія Шилова, яка стала переможцем пітчінгу.[58]

Проект кримськотатарського режисера Нарімана Алієва «Додому»/ [36]

«Бачення метелика» режисера Максима Наконечного, «Клондайк» режисерки Марини Горбач, «Памфір» Дмитра Сухолиткого-Собчука, «Відблиск» Валентина Васяновича.

Також в Чехії проходить один з найбільших у світі правозахисний фестиваль документального кіно, що охоплює понад 40 міст та приймає близько 100 тисяч відвідувачів щороку «Фестиваль «Один світ». Фестиваль об'єднує групу режисерів, правозахисників та осіб, які борються за свободу, справедливість і людську гідність. (Jeden svět/One World)

Фестиваль заснований у 1999 році Ігорем Блажевичем та чеською правозахисною організацією «Людина в біді. [45]

Міжнародний телевізійний фестиваль «Злата Прага» є найстарішим телевізійним фестивалем у Європі. Фестиваль є членом Європейської спілки радіомовлення і телебачення.

Фестиваль присвячений виключно музичним і танцювальним програмам та телефільмам усіх жанрів. [69]

Висновки до розділу 2

Оскільки для іноземного кіно Чехія є унікальною локацією для зйомок нових фільмів, а розвиток кіновиробництва обіцяє нові робочі місця, розвиток туризму і готельного бізнесу, тому важливими є інвестиції у розвиток вітчизняних кіностудій та кіноосвіти Чехії.

Barrandov Studio — одна з найбільших і найстаріших кіностудій Європи. З моменту заснування студії в 1931 році (батьки-засновники – брати Гавели) тут було знято понад 5000 чеських та іноземних фільмів. Створення фільмів – це складна діяльність, яка вимагає співпраці багатьох служб, дисциплін і ремесел. Саме на Barrandov Studio зосереджений повний цикл виробництва фільмів. Тут працюють кінолабораторії, майстерні для будівництва декорацій, студії дубляжу і звукозапису, а також є одна з найбільших колекцій костюмів і реквізиту в світі. Також має високопрофесійний персонал від режисерів до продюсерів. Студіями та супутніми послугами користуються як чеські так і іноземні кінематографісти – найчастіше із США, Великої Британії, Франції та Німеччини. Як виробнича база Barrandov Studio також стала популярною в кіно та телевізійній рекламі за останні десять років.

РОЗДІЛ 3.

АКАДЕМІЯ СЦЕНІЧНИХ МИСТЕЦТВ У ПРАЗІ ЯК ПРОВІДНИЙ МИСТЕЦЬКИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ В ЄВРОПІ В ПІДГОТОВЦІ ПРОДЮСЕРІВ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА.

3.1. Сучасна історія Академії сценічних мистецтв у Празі у фактах.

Академія сценічних мистецтв у Празі, найбільший мистецький заклад вищої освіти у Чеській Республіці, була заснована у 1945 році президентським указом одразу після закінчення Другої світової війни. Протягом семи десятиліть вона сприяла вихованню багатьох видатних особистостей, відомих у всьому світі. Саме тут на Факультеті кіно і телебачення (FAMU) вчилися видатні режисери та сценаристи Емір Кустурица та Мілош Форман.

Пройшовши складний, тернистий шлях тоталітарного, соціалістичного режиму у повоєнні часи, Академія сценічних мистецтв у Празі змогла вистояти, розвиватися та досягти європейського на світового визнання. [44]

Вищий навчальний заклад Чехії, спрямований на підготовку працівників в сфері виконавського мистецтва: музикантів, театралів і майбутніх кінематографістів.

У лютому 2020 року AMU стала першою мистецькою школою в Чехії, яка отримала інституційну акредитацію. Протягом наступних десяти років вона може приймати рішення щодо власних навчальних програм без необхідності затвердження зовнішніми органами (наприклад, Національним офісом з акредитації).

В сучасних умовах студенти AMU здобувають вищу освіту у сфері музики, танцю, кіно, телебачення та сучасних медіа.

Найбільшу популярність має Школа кіно та телебачення (FAMU), яка визнана однією з найкращих кіношкіл світу.

Академія має в своєму розпорядженні сучасні студії звукозапису, концертні та репетиційні зали, велику музичну бібліотеку, власний театр.

Термін навчання на бакалавраті становить три роки. Навчальна програма бакалавра належним чином завершується державним випускним іспитом та присвоєнням вченого звання «Бакалавр мистецтв» (BcA).

Процедура вступу відбувається чеською мовою, без присутності перекладача.

Магістерська програма навчання є продовженням програми навчання бакалаврської, завершеної у AMU, або в іншому університеті.

Стандартний термін навчання в магістературі - два роки. Програма подальшого навчання завершується складанням державного підсумкового магістерського іспиту, дослідницької роботи та присвоєнням вченого звання «Магістр мистецтв» (MgA.). [44]

3.2. Факультети Празької Академії сценічних мистецтв.

Театральний факультет (DAMU)

Це сучасна театральна школа, яка дає якісну вищу гуманітарну освіту. Відбір студентів ретельний – тут навчаються найсміливіші та найталановитіші, здатні працювати з різними театральними стилями та йти на експерименти. Викладачі – відомі люди зі світу чеського театру, а також запрошені педагоги з відомих зарубіжних мистецьких шкіл.

Факультет має багато зв'язків за кордоном, студенти проходять стажування в країнах ЄС а також поза ними. Випускники працюють у головних театрах Чеської Республіки, незалежних театральних об'єднаннях як театральні діячі, критики, продюсери, педагоги та автори.

Вступні іспити мають кілька етапів. Для вступу на творчі спеціальності важливо продемонструвати свій талант, здібності, драматичне мислення. Для театального продюсування важливим є можливість економічного мислення.

Творчі іспити – у всіх творчих спеціальностей,

Письмова чи образотворча робота – у спеціальностей: режисура, драматургія, теорія та критика, сценографія, викладання драми, акторська майстерність та педагогіка.

Індивідуальні співбесіди – у спеціальностей: режисура, драматургія, теорія та критика, продюсування, сценографія, акторство та педагогіка.

Тести – у всіх спеціальностей.

Мовні тести – у спеціальностей: режисура, драматургія та теорія і критика
[54]

Факультет кіно та телебачення (FAMU)

Цей факультет кіно і телебачення заснований при АМУ, заснований невдовзі після закінчення другої світової війни. Він був заснований передовими кінорежисерами Чехії тих часів.

FAMU регулярно потрапляє до рейтингу найкращих міжнародних кіношкіл.

Даний факультет вкладає великі ресурси для залучення своїх співробітників до міжнародних професійних організацій, співпрацює з чеськими та зарубіжними кіно- і телекомпаніями. Також FAMU є членом Асоціації кіно та аудіовізуальної освіти. [60]

Факультет музики та танцю (HAMU)

Факультет Музики і танцю був заснований на базі празької Академії виконавчих мистецтв 1945 року. За більш ніж 70 років існування факультет випустив не одне покоління талановитих музикантів, співаків і танцюристів.

HAMU активно співпрацює з європейською та чеською творчими спільнотами. Партнерами факультету є: Чеський філармонійний оркестр, Празька філармонія, Празький симфонічний оркестр, Національний театр, театр імені Тіля в Пльзені, фестивалі Празька весна і Прага Дворжака.

Факультет має у своєму розпорядженні власну студію звукозапису, сучасно обладнані зали для танців і тренувань, бібліотеку музики і танців, а також класичну бібліотеку з великою різноманітністю профільної літератури.

НАМУ має власний зал і галерею, в яких студенти презентують свої роботи.
[44]

3.3. Підготовка продюсерів на факультеті кіно і телебачення (FAMU) Академії сценічних мистецтв у Празі.

Британська консалтингова компанія Quasquarelli Symonds (QS), відома своїми щорічними глобальними дослідженнями у сфері вищої освіти та найавторитетнішим рейтингом найкращих університетів світу, оприлюднила список найкращих кіношкіл Європи за 2017 рік. Празька Академія виконавських мистецтв (факультет кіно і телебачення) посіла третє місце, випередивши Лондонську кіношколу і Національну школу кіно і телебачення NFTS, також у Великобританії.

На факультеті FAMU лекції читають досвідчені професіонали, експерти, співробітники кінокомпаній і дистриб'юторів, телеканалів, а також експерти з дорадчих органів аудіовізуального сектору Чехії та інших країн. Студентів навчають викладачі з досвідом роботи в креативних індустріях, творчими досягненнями в культурно-мистецькій сфері та академічними званнями.

Факультет активно організовує майстер-класи, семінари та круглі столи з міжнародними експертами в галузі аудіовізуальних мистецтв, арт-менеджменту та кіновиробництва для обміну досвідом.

Кількість випускників факультету, особливо тих, хто емігрував за кордон і був запрошений приєднатися до кіноіндустрії завдяки базовій освіті, яку пропонує факультет, є значною.

Історія факультету продюсування бере свій початок у 1950-х роках, і вже понад 70 років він готує фахівців для різних управлінських посад у кіно, телебаченні, рекламі та аудіовізуальному секторі загалом. Випускники факультету також знаходять роботу в культурному та управлінському секторах. Метою навчання є підготовка випускників не лише в галузі

кіномистецтва, але й у сферах організації, економіки, права, менеджменту та маркетингу. Кафедра готує продюсерів, адміністративний та управлінський персонал, поступово збільшуючи теоретичне, пізнавальне та практичне навантаження студентів під час навчання, щоб до кінця третього курсу майбутні фахівці усвідомлювали, на який вид діяльності (виробництво, менеджмент, фінанси, дослідження) вони орієнтуються. Студенти вивчають іноземну мову за фахом. У рамках підготовки продюсерів творчих проєктів організовуються майстер-класи з продюсерської діяльності, де своїм досвідом зі студентами діляться відомі продюсери, майстри чеського та міжнародного кіно, а також представники чеських державних культурно-мистецьких установ. Окрім лекцій з аудіовізуального виробництва, студенти вивчають історію мистецтва, кіно- і телетехнології та нові медіа, а також відвідують курси з права, іноземних мов, психології, теорії менеджменту, економіки та маркетингу. Вони також вивчають основи інших творчих професій, що викладаються у FAMU.

Під час навчання студенти мають змогу брати безпосередню участь у професійному виробничому процесі у різних відомих кіно- та телекомпаніях, а також брати участь у практичних заняттях як керівники виробничих груп. Вони також беруть участь у спільних студентських кіно- і телепроєктах, а також у професійній співпраці з аудіовізуальними установами.

Співробітники кінофакультету (FAMU) та продюсерського відділу підкреслюють помірковане та зважене ставлення до можливості запозичення цікавого та корисного досвіду близьких і далеких сусідів. Тому акцент робиться на всебічному і ретельному вивченні зарубіжного досвіду, новітніх наукових розробок і публікацій. Також вивчається література та досвід європейського та американського кіновиробництва.

Програма бакалавра з продюсування в Академії сценічних мистецтв у Празі на факультеті кіно і телебачення (FAMU) готує студентів стати керівниками, організаторами, продюсерами постановочних кіно- теле-

проектів, фестивалів та інших заходів, керівниками інших організацій сфері аудіовізуального мистецтва.

Метою навчальної програми в цілому є підготовка майбутніх випускників до кар'єри у сфері аудіовізуального мистецтва на рівні середнього менеджменту кіно- теле- виробництва.

У навчанні поєднується підтримка творчих здібностей студента по створенню навчальних творчих кіно-теле проектів. Невід'ємною частиною навчання є практика на факультетській навчальній кіностудії, приватних кіно- та телекомпаніях Чехії, а також участь в організації факультетських кінофестивалів.

Протягом навчання студенту необхідно опанувати на рівні бакалаврату понад 30 дисциплін (гуманітарних і професійно-орієнтованих), більшість із яких викладають педагоги кафедри, пройти щорічну навчальну та виробничу практику, вивчити історію кіно та засвоїти теоретичні основи кінознавства, вміти професійно користуватися сучасними інформаційними технологіями, знати основні засади менеджменту та маркетингу кіновиробництва, і вміти практично їх застосувати у сфері аудіовізуального мистецтва.

Сфера продюсування готує студентів до професійної роботи в рамках ведення різних форм кіно- телевиробництва не лише з точки зору знань, але й з точки зору розвитку творчого підходу до цієї професії, навичок, необхідних, щоб ініціювати мистецьку діяльність, її відображення та конструктивне втілення.

Навчальний план бакалавра пропонує лекції та (переважно) семінари та практичні заняття в галузі теорії та історії театру, економіки, права, менеджменту та функціонування театральних проектів та організацій, фандрейзингу, маркетингу, культурної політики тощо. Велика увага приділяється самостійній роботі, шляхам та можливостям практичного використання цих знань у контексті ведення мистецької діяльності, звісно насамперед у сфері аудіовізуального мистецтва. Тому теорія та її застосування викладаються в рамках одного предмету, але теоретичний предмет часто

супроводжується предметами прикладної теорії або безпосередньо на практиці. Крім того, значна частина викладання присвячена набуттю так званих м'яких навичок, тобто організаційних, комунікативних і творчих навичок. Частиною навчального плану є викладання іноземних мов, яке забезпечує Центр мовної підготовки АМУ.

Практична частина навчання зосереджена, починаючи з другого курсу, але вона безпосередньо пов'язана з художньою діяльністю інших спеціалізацій кінофакультету. Здебільшого це відбувається в навчальній кіностудії, де студенти знайомляться з технологічним процесом створення та творчого проекту та організацією щоденної роботи кіностудії. Студенти виступають продюсерами, особливо дипломних проектів, які готуються зі студентами інших спеціалізацій факультету. Невід'ємною частиною навчання є підготовка факультетських кінофестивалів, яка є частково самостійною та відображеною в ряді навчальних курсів, під час підготовки яких студенти мають можливість використати теоретичні знання у підготовці, керівництві та проведенні кіноподії.

Формування навчальних планів враховує той факт, що сучасна кіно галузь, як і культура загалом, зазнає постійних змін з точки зору фінансування, законодавчих умов, що кіновиробництво діє на комерційних засадах у ринкових умовах.

Випускник бакалаврської програми має спеціальні знання переважно в галузі права, менеджменту, маркетингу, економіки та історії та теорії кіно та телебачення. Він детально знайомиться зі специфікою названих галузей, які стосуються ведення кіновиробництва. Він орієнтується в усіх аспектах діяльності різноманітних типів кіно та телеорганізацій, поширених у Чеській Республіці, та їх існуючої мережі.

Виходячи з художнього завдання, випускник здатний самостійно планувати та керувати всіма нехудожніми процесами, необхідними для створення та запуску творчого проекту. Він самостійно забезпечує план і контроль виконання заходів і завдань, бюджет і виставлення рахунків,

маркетингову стратегію та її реалізацію, договірне оформлення всіх прав і обов'язків тощо.

У галузі права, економіки та маркетингу випускник має компетенцію самостійно планувати та здійснювати дії, необхідні для нормальної підготовки, реалізації та звітування про результати проєктів. Він може готувати документи та ерудовано вводити замовлення та брати на себе постачання спеціалізованих професій, для формування кадрового персоналу кіновиробництва проєкту.

Ключові знання: теорія, історія аудіовізуального мистецтва; кіноринок і тенденції (кіномережа, актуальні фестивалі та заходи); теорія цінності культури - основні інструменти культурної адвокації та дипломатії; принципи функціонування державного управління та органи місцевого самоврядування – принципи та інструменти культурної політики муніципалітетів Чехії та ЄС; процес підготовки кінопроєкту (детально) - теорія менеджменту, управління та лідерства - теорія проєктного планування; принципи та методи управління людьми; кінотехнології; авторське право; трудове право; цивільне та господарське право; фінансове планування, управлінський облік, грошові потоки; огляд джерел інвестиційної підтримки, пов'язаних з культурою; принципи систем бухгалтерського обліку та стандарти; принципи систем для планування кіновиробництва; принципи бізнесу, персоналу та системи оплати праці; теорія бізнес-плану / бізнес-кейс; податкове законодавство (базовий рівень).

Ключові навички: визначення історичних та жанрових стилей кіно; проєктування художніх ідей на практиці; оцінювання художніх ідей на основі естетичних критеріїв; комунікація на ведення ділових переговорів; застосовувати принципи ефективного управління часом; аналізувати та розуміти власну роль у системі (проєкті чи організації); планувати та керувати мистецьким проєктом, використовуючи принципи та інструменти проєктного менеджменту; приймати стратегічні рішення; ефективно вести зустрічі; вибирати відповідну юридичну форму для проведення конкретної

організаційно-творчої діяльності; аналізувати та керувати робочим процесом проектної групи, невеликої організація чи відділу; формувати бюджет кінопроектів і проводити фінансовий аналіз; формулювати план і план проекту для грантових і субсидійних процедур; встановити бізнес-стратегію проекту; провести переговори з діловими партнерами; оцінити результати та хід проекту; готувати податкові декларації та звіти; спілкуватися з експертами професій (юрист, економіст, маркетолог...); розуміти юридичні рекомендації та правильно їх тлумачити.

Вимоги до вступників на ступінь бакалавра:

Для того, щоб бути допущеним до навчання, заявник повинен продемонструвати виняткові інтелектуальні, особистісні та талантові передумови, знання та інтерес та мотивацію до навчання.

Крім вроджених передумов, під час вступу також перевіряються креативність, ступінь темпераменту, впевненість у собі, комунікабельність і природний авторитет, синтетичні та аналітичні здібності тощо.

Також перевіряються базові знання в галузі мистецтва, особливо театру (історія і сьогодення), інтерес до поточних культурних подій і здатність розмірковувати про соціальну ситуацію, а також мінімум економічних і правових знань, які використовуються в звичайному цивільному житті.

Можливий досвід роботи в кіногалузі чи іншому закладі культури може бути перевагою через досвід, який абітурієнт міг отримати під час цього, але це, звичайно, не є необхідною умовою для вступу на навчання. [60]

Підготовка магістрів з продюсування в аудіовізуальній сфері.

Освітньо-професійна програма магістрів з продюсування в аудіовізуальній сфері готує студентів до професійної роботи в управлінні професійними кіно організаціями, незалежними творчими організаціями та компаніями, культурними центрами у державній та приватній сферах. Навчання дає знання та навички в галузі теорії управління в сфері кіновиробництва та можливість застосувати їх на практиці на конкретних посадах. Випускники також можуть виступати як аналітики в сфері сучасної

практики мистецької діяльності. Освіта (від законодавства, економіки до культурної політики) дозволить їм також працювати на всіх рівнях державного управління культурою та мистецтвом.

Факультет кіномистецтва формує високу придатність своїх випускників до працевлаштування та подальшого навчання, викладацької діяльності в системі мистецької освіти. Програма підготовки продюсерів-магістрів виконується в активному творчо-організаційному середовищі з залученням можливостей обміну студентів та викладачів між зарубіжними кіношколами.

Магістерська програма з продюсування є продовженням бакалаврської програми «Кінопродюсування», та призначена не лише для її успішних випускників, але й для випускників бакалаврату чи магістратури суміжних галузей. Її мета – підготувати студентів до професійної роботи у вищому керівництві професійного кіно-телевиробництва державного та приватного сектору, а також до ролі творчого продюсера в ініціації, розробці та реалізації незалежних проектів.

Освіта в галузі адміністрування та менеджменту в усьому спектрі аудіовізуального мистецтва в програмі не обмежується рівнем знань, а й творчим підходом до цієї професії. В усіх навчальних предметах рефлексія системи цінностей має насамперед розвивати здатність ініціювати та організовувати художню діяльність, у тому числі її рефлексію та здатність бути компетентним опонентом на всіх рівнях. Він реалізує дві основні передумови в процесі навчання: якість і відкритість до різноманітних форм мистецтва.

Одним із ключових компонентів навчання є студентський науково-дослідницький проект, який студент виконує під керівництвом педагога, з постійними консультаціями та рефлексією всієї кафедри. Презентації відбуваються в робочій групі всіх студентів і завершуються у формі дипломної роботи в кінці курсу. Зміст основних предметів в основному визначається обраною спеціалізацією навчання, або затвердженою темою магістерського проекту. Це забезпечує індивідуальний підхід до слухача, для якого на основі

прийнятої теоретичної орієнтації та після узгодження з кафедрою навчальних курсів за вибором, формується індивідуальна спрямованість навчання. Спеціалізація базується на його професійних інтересах, набутому досвіді, попередньому досвіді та, можливо, також на його ступені бакалавра. Навчальний план гарантує індивідуальний підхід до студентів, що базується на їхніх професійних інтересах, набутій практиці та досвіді навчання.

Метою освітньої програми є надати студентам знання, вміння та розуміння у сфері аудіовізуального мистецтва з акцентом на кваліфікованому оцінюванні творчих проектних ініціатив кінорежисерів, сценаристів, артистів, авторів драматичних і музичних творів, творчих працівників та реалізації творчих проектів в кіносфері Чехії, або іншої країни Європи та США. На основі отриманих знань, студент має визначати рівень постановочної, виробничо-технологічної складності творчого проекту та його кошторисної вартості; оцінювати ступені можливого ризику використання інвестицій, прийняття рішень по найбільш раціональному використанню ресурсів, визначенню можливих варіантів маркетингової стратегії, в залежності від характеру кінопроекту.

Програма орієнтована на вивчення зарубіжного досвіду з поєднанням практичної підготовки в сфері кінопродюсування та можливостями залучення цього досвіду в практиці чеського сучасного кіновиробництва. Програма скерована на інтеграцію інноваційних форм продюсування світового мистецького простору з досвідом чеського продюсування та заохочується можливим стажуванням в іноземних вищих навчальних закладах, участю у міжнародних конференціях та фестивалях.

Другим напрямком навчання є підготовка випускників до роботи в державному секторі управління культурою з метою підготовки та реалізації культурної політики та її інструментів, таких як програми грантів і субсидій, або в сфері експорту культурних продуктів.

Основними напрямками навчання є творчо-виробничі предмети, менеджмент, економіка, маркетинг та право, завжди з акцентом на специфіці

розвитку кіновиробництва. Важливим аспектом застосування на практиці є також детальне ознайомлення з контекстом аудіовізуального мистецтва, яке забезпечується через лекції та семінари від сфери актуальних тенденцій до концепцій культурної політики Чехії та ЄС. У викладанні не оминають так звані предмети soft skills, які полегшують використання отриманих теоретичних знань на практиці. Таким чином, навчальний план включає низку предметів, присвячених комунікації, самопрезентації, навикам лідерства в команді, творчому, аналітичному та критичному мисленню та, не в останню чергу, мовним навичкам майбутніх випускників.

Профіль випускника. Програма підготовки магістрів – продюсерів аудіовізуального мистецтва спрямована на вивчення перспектив розвитку сучасного, як чеського так і світового кіномистецтва; забезпечує підготовку висококваліфікованих продюсерів, фахівців керівної ланки організацій в сфері кіновиробництва та науковців.

Випускники готуються до роботи в управлінні сфері кіно-телевиробництва, або як аналітики умов ведення мистецької діяльності. Освіта (від законодавства, економіки до культурної політики) має дозволити їм працювати (в межах компетенцій, отриманих під час навчання) на всіх рівнях державного управління.

Студент повинен вміти поєднати та направити творчо-виробничу діяльність постановочної групи: режисерів, артистів, менеджерів і технічних виконавців як на етапі підготовки проекту, так і в процесі виробництва та прокату творчого продукту, вирішувати організаційно-творчі проблеми з метою створення найбільш сприятливих умов для всіх учасників творчо-виробничого процесу.

Загальна інформація про процес вступу. Окрім додатків обов'язкових документів, зазначених у загальній частині вступної процедури, абітурієнти на навчання за магістерською освітньо-професійною програмою «Кінопродюсерство» також подають управлінську рефлексію, тобто есе про управління, функціонування та виробництво будь-якого творчого проекту. Він

виходить з позиції менеджера, який оцінює конкретний продукт аудіовізуального мистецтва та процес його створення і вміє описати їх позитивні та негативні сторони. Варіантом оцінки (тобто моделі зворотного зв'язку) може бути пропозиція щодо подальшого розвитку та експлуатації створеного проекту. [44]

Подальше навчання для випускників за освітньо-професійною програмою «Магістр» - це навчання на наступному третьому освітньо-творчому рівні – доктор мистецтва.

3.4. Підготовка продюсерів в Університеті Томаша Баті у Зліні.

Другим за популярністю отримання мистецької освіти є університет Томаша Бата (TUB). Заслуговує на увагу підготовка артменеджерів широкого профілю для креативних індустрій.

«Значення креативних індустрій (КІ), що лежать на перехресті мистецтва, бізнесу і технологій, постійно зростає – як на національному рівні, так і в порівнянні конкурентоспроможності країн на міжнародному рівні. Вони стали стратегічним напрямом для підвищення конкурентоспроможності, продуктивності, зайнятості та стійкого економічного зростання. Виняткове зростання оборотів та створення нових робочих місць, стійкість до економічної кризи робить креативні галузі привабливою сферою інвестицій як на приватному, так і на державному рівнях. З іншого боку, досить обмеженою є сфера знань щодо економічної ролі КІ та їх впливу на розвиток інших секторів економіки. Креативні індустрії (КІ) включають візуальне мистецтво, сценічне мистецтво, видавничу діяльність, дизайн, моду, ІТ, аудіовізуальне мистецтво, архітектуру, рекламу, бібліотеки, архіви та музеї, народні художні промисли. [63]

Університет Томаш Баті є відкритим і гнучким університетом, який формує п'ять основних цінностей: підприємливість, відкритість, корисність, креативність і відповідальність. Завдяки цьому це один із перших

університетів Чеської Республіки, який отримав престижну інституційну акредитацію.

На шести факультетах навчається понад 9 тисяч студентів. Іноземні студенти допомагають створити міжнародне середовище, 10% з яких навчаються в TUB і приїжджають з усього світу. Потім чеські студенти вивчають англійську та інші іноземні мови. Всі форми міжнародної співпраці максимально підтримуються, і університет намагається, щоб кожен зацікавлений студент міг хоча б частину навчання пройти за кордоном.

У дослідженнях TUB має значні результати, особливо в галузі полімерної інженерії, прикладної інформатики чи творчих галузей. У той же час найкращі дослідницькі місця є ідеальним середовищем для навчання студентів і для співпраці з компаніями та установами.

Університет регулярно оцінюється дуже добре в міжнародних порівняннях. Престижна британська компанія Times Higher Education поставила його між 301-350 у рейтингу Young University Rankings (2020). Згідно з рейтингом, складеним у 2020 році британською компанією QS World University Rankings, університет посідає 85 місце серед університетів Центральної та Східної Європи та Центральної Азії.

Факультети та компоненти: технологічний факультет; факультет менеджменту та економіки; факультет мультимедійних комунікацій; факультет прикладної інформатики; гуманітарний факультет; факультет логістики та антикризового менеджменту; університетський інститут; бібліотека; гуртожитки та їдальня.

Університет намагається розвивати Злінський край, але також зосереджуємося на візитах і роздумах про культурне життя в Чеській Республіці та за кордоном. Завдяки пленерам, а також екскурсіям університет дає можливість студентам пізнати сучасне культурне середовище, а потім спільно розмірковувати та створювати інновації. Для всіх наших заходів і проектів існують соціальні мережі, де можна побачити талант і пристрасть викладачів та студентів.

Факультет мультимедійних комунікацій де ведеться підготовка арт-менеджерів внутрішньо розділений на один інститут, тринадцять студій та кабінет теоретичних досліджень.

Про студію Arts Management.

Студія виховує магістрів лідерів у сфері культури і креативної індустрії, а також міжнародної чи міждисциплінарної співпраці по цим напрямкам.

Готує універсальних менеджерів у сфері організації та управління художньою практикою в культурному та творчому секторах, у мистецтві та дизайні, у комерційному та некомерційному.

Студія (освітньо-професійна програма) пропонує студентам можливість брати участь у міжнародних та локальних проектах та застосовувати теоретичні знання на практиці; організовує міжнародну літню школу; запрошує іноземних та місцевих викладачів та експертів; співпрацює з організаціями по всій Чехії, такими як Divadlo Drak, Sladovna Písek, Napajedla Kultur Klub, Zvěřinec Zlín, Knihovna Třinec та іншими. [67]

Викладачі та студенти студії є частиною міжнародних проектів у рамках Creative Europe, Вишеградських фондів та ERASMUS+.

Студія Arts Management відкриває можливості для студентів щодо організації та управління культурними подіями та установами та формує смак та ентузіазм до реалізації подій та власних проектів у рамках культури, дизайну та мистецтва. Спробувати їх вони можуть, серед іншого, завдяки так званому KOMAG у, тобто Комунікаційному агентству. Він бере участь у розвитку таких фестивалів, як Zlin Design Week, BusFest, Culturea, Skrz Prsty, Fashion Event DOTEK тощо.

Факультет мультимедійних комунікацій зосереджується на тому, що зробити край Зліні особливим, тобто на дизайні, стартапах і креативних індустріях, і намагається принести в Зліні живу культуру та мистецтво. При цьому він спирається на те, що робить факультет винятковим, тобто зв'язок дизайнерів і теоретиків дизайну, маркетологів, менеджерів, кураторів і художників. Міждисциплінарна співпраця активно підтримується, і факультет

відкритий до експериментів і створення несподіваних зв'язків, які можуть викликати та відкривати важливі зміни в суспільстві.

Саме завдяки поєднанню студентів з різним досвідом попередніх досліджень і викладачів з різних галузей факультет мультимедійних комунікацій і за його межами студія Arts Management є унікальним творчим середовищем, де великий акцент робиться насамперед на індивідуальному навчанні, практиці та мистецькому дослідженні.

Випускники студії Arts Management знаходять роботу менеджерів і продюсерів у сфері вільного мистецтва та дизайну в комерційному та некомерційному секторах або, наприклад, створюють власний стартап чи проект. Вони оснащені здатністю працювати в командах з художниками та творчими людьми та керувати процесами управління та презентації творінь.

Навчання в студії дворічне. Він призначений для випускників програм бакалавра з образотворчого мистецтва, дизайну, маркетингових комунікацій, а також педагогіки, естетики, історії мистецтва та інших суміжних галузей [51]

Висновки до розділу 3

В складі Академії сценічних мистецтв у Празі є три факультети:

- театральний факультет (DAMU);
- факультет Школи кіно і телебачення (FAMU);
- факультет музики та танцю (HAMU).

На продюсерському факультеті FAMU читають лекції досвідчені фахівці, професіонали, співробітники кіно- та прокатних компаній, телевізійних установ і експерти дорадчих органів в аудіовізуальній сфері. Серед випускників значний відсоток тих, хто виїхав за кордон і подав документи туди переважно завдяки широті освіти, яку їм надав навчальний закладу

Історія створення кафедри виробництва бере початок у 1950-их роках, тому кафедра вже більше 70 років готує фахівців для різних управлінських функцій у кіно, телебаченні, рекламі та аудіовізуальній сфері

загалом. Випускники також знаходять роботу в сфері культури та управління. Метою підготовки фахівців продюсерів є орієнтація випускників як у мистецькій сфері, так і в сфері організації, економіки, права, управління та розподілу.

Окрім лекцій з аудіовізуального виробництва, студенти вивчають історію мистецтва, кіно- та телевізійних технологій, нові медіа, а також відвідують лекції в галузі права, іноземних мов, психології, теорії управління, економіки та розподілу. Вони також проникають в основи роботи інших творчих професій, яким навчають у FAMU.

Під час навчання студенти можуть брати безпосередню участь у професійному виробничому процесі в різних відомих кіно- та телевізійних компаніях, вони беруть участь як керівники виробничих груп у практичних заняттях, тобто знімають аудіовізуальні роботи в студії FAMU разом зі студентами інших факультетів. Вони також беруть участь у створенні спільних студентських проєктів, а також на професійній основі співпрацюють з аудіовізуальною сферою.

Навчальна кіностудія «FAMU Studio» → основна роль якої полягає у забезпеченні виробництва всіх практичних вправ студентів факультету(за винятком студентів фотографії, чия навчальна робота забезпечується студією факультету фотографії FAMU).

Студія FAMU має власні потужності для виробництва вправ – від аналогових і цифрових камер, аудіо / світлотехніки, кіномонтажу, двох добре обладнаних звукових студій, до сучасної еталонної проєкції, дослідження і пост-продакшну (зображення / звук), робочі місця.

РОЗДІЛ 4. МОДЕЛЬ ПІДГОТОВКИ ПРОДЮСЕРІВ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА ТА ВИРОБНИЦТВА В КИЇВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ТЕАТРУ КІНО І ТЕЛЕБАЧЕННЯ ІМЕНІ І.К. КАРПЕНКА-КАРОГО

4.1 Історія Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого

Сьогодні Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого – це потужний освітній заклад, в якому проводиться підготовка кадрів з цілого арсеналу ліцензованих мистецьких спеціальностей. Університет здобув 4 рівень акредитації і має всі підстави для подальшого підтвердження статусу національного.

КНУТКТ імені І. К. Карпенка-Карого – беззаперечно є провідним закладом вищої мистецької освіти України, що веде свій родовід з музично-драматичної школи М. Лисенка в Києві. 5 березня 1899 р., Міністерство внутрішніх справ у Петербурзі затвердило статут цієї школи. Проте через відсутність належних коштів відкриття приватної Музично-драматичної школи сталося аж через п'ять років – у вересні 1904-го. З 1944 року в інституті розпочато підготовку фахівців за спеціалізацією «театрознавство», у 1975 році цю спеціалізацію профілізовано на ще одну: «організація театральної справи», а з 1995 р. – це окрема спеціалізація. У 80-90-х роках ХХ ст. в інституті уперше в Україні відкрито спеціалізації: «хореографія», «диктор та ведучий телепрограм», «звукорежисура», «режисура цирку», у 2003 р. – «актор лялькового театру», з 2017 року – «продюсерство сценічного мистецтва». [31]

Історія Інституту екранних мистецтв Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого сягає початку 60-х минулого століття. У 1961 році рада міністрів Рада Міністрів УРСР прийняла постанову про створення в інституті кінофакультету для

підготовки кадрів з кінорежисури, кінооператорства і кінознавства. Фактично в Україні відновили підготовку кадрів для кіномистецтва, яка була штучно припинена внаслідок ліквідації Інститут кінематографії у 1938 році.

Восени 1961 року на корпусі № 7 Державного історико-архітектурного заповідника «Києво-Печерська лавра» з'явилася табличка з написом: «Кінофакультет».

Серед майбутніх режисерів і акторів кіно були: Іван Миколайчук, Борислав Брондуков, Раїса Недашківська, Віталій Дорошенко, Зоя Недбай, Валерій Бесараб, Володимир Савельєв, Борис Івченко та інші випускники факультету, що на все життя пов'язали свою долю з українським кінематографом. Художнім керівником курсу і завідувачем першої на кінофакультеті кафедри майстерності актора та режисури кіно був народний артист України Віктор Ілларіонович Івченко. Багато відомих українських кінорежисерів долучилися до підготовки творчої молоді; це народні артисти СРСР Т.В.Левчук і К.П. Степанков; народні артисти України В.Т. Денисенко, М.П. Мащенко та Ю.Г. Ілленко; заслужені діячі мистецтв А.Й. Войтецький, В.З. Довгань, Ф.М. Соболев, А.А. Народицький, В.П. Небера, В.Б. Кісін, В.М. Сивак та інші.

Пам'ятаючи, що практика без теорії є мертвою, кінофакультет вже з 1962 року розпочав підготовку дослідників українського кіно - кінознавців. Створену невдовзі кафедру кінознавства очолив відомий кінокритик, доктор мистецтвознавства І.С. Корнієнко. Першими викладачами на кафедрі були заслужені працівники культури України Г.Б. Зельдович та С.П. Іванов; кандидати філологічних наук В.В. Цвіркунов і Д.Я. Шлапак; Ю.С. Левін, Г.П. Савченко, К.Г. Теплицький, а згодом і доктор філологічних наук Б.С. Буряк.

В 1966 році здійснено перший набір студентів-кінооператорів. Неоціненний вклад в розвиток школи кінооператорського мистецтва внесли заслужені діячі мистецтв України В.О. Смородін (перший декан кінофакультету і перший завідувач кафедри), М.К. Чорний, О.Ю. Прокопенко,

С.В. Шахбазян, Л.Ф. Прядкін, В.С. Верещак, Е.Л. Плучик, І.Ц. Гольдштейн, Д.Н. Вакулюк та інші.

У 1969 році було здійснено перший набір студентів на курс режисури телевізійного фільму. Художніми керівниками першого набору майбутніх режисерів були заслужений працівник культури України Р.Р. Єфименко та В.Л. Чубасов. У 1975 році на кафедрі кінорежисури з'явилася профілізація з режисури телебачення. Створену згодом в 1985 році кафедру режисури телебачення очолив заслужений діяч мистецтв України В.Б. Кісін. На кафедрі в різні часи плідно працювали: народні артисти України Г.Р. Кохан, І.М. Дука, В.Г. Розстальний, О.О. Сердюк, професор М.І. Мерзлікін; кандидат філологічних наук Т.В. Щербатюк, заслужені діячі мистецтв України В.О. Шулаков, В.М. Попко А.О. Бенкендорф та інші.

Факультет кінематографії, з 1995 року став факультетом кінематографії та телебачення. З 2005 року – Інститут екранних мистецтв Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого.[32, с.367]

До складу Інституту входить: кафедра кінорежисури та кінодраматургії, кафедра режисури телебачення, кафедра звукорежисури, кафедра кінотелеоператорства, кафедра кінознавства, кафедра продюсерства аудіовізуального мистецтва та виробництва та кінотелекомплекс.

Головними завданнями Інституту є: здійснення освітньої діяльності в галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво». Забезпечує підготовку фахівців за освітніми ріннями: бакалавр та магістр.

4.2 Підготовка продюсерів аудіовізуального мистецтва в КНУТКТ імені І. К. Карпенка-Карого

Система підготовки продюсерів є важливим елементом індустрії аудіовізуального мистецтва та виробництва, оскільки не лише безпосередньо

впливає на ефективність процесу виробництва якісної продукції, а й сприяє процесові відбору відповідних кадрів, потрібних для результативної та інноваційної роботи у галузі. При цьому відсутність зазначеної підготовки часто призводить як до панування неякісного аудіовізуального товару на мистецькому ринку (через низьку конкурентоспроможність), так і падіння рівня ліквідності останнього. Ефективна підготовка продюсерів є важливим чинником у створенні інноваційних і конкурентоспроможних продуктів на вітчизняному аудіовізуальному ринку та є однією з ключових складових успіху в цій галузі.

Не менш важливо враховувати той факт, що кінобізнес є достатньо швидкозмінним і швидкоплинним, адже новітні технології здатні повністю змінити наявні практики. Саме тому освіта в аудіовізуальній сфері не припиняється навіть після завершення навчання в університеті або, наприклад, спеціалізованій кіношколі.

У 2000-му році на кафедрі кінознавства була створена спеціалізація ОВФ «Організація виробництва фільму» (ОВФ), яка далі буде перейменована на «Організація кінотелевиробництва» (ОКТВ). Під час навчання студенти цієї спеціалізації проходили навчально-виробничу практику на Національній кіностудії художніх фільмів імені Олександра Довженка, Національному телебаченні, в Національному центрі ім. О.П. Довженка та інших кіностудіях м. Києва. Студенти кафедри багато років працювали в оргкомітетах фестивалів «Пролог» і «Відкрита ніч», брали активну участь у підготовці Міжнародного кінофестивалю «Молодість».

Вчена рада університету 26 листопада 2019 року прийняла рішення про утворення кафедри продюсерства аудіовізуального мистецтва та виробництва шляхом поділу кафедри кінознавства.

Таким чином – 2 квітня 2021 року вважається днем утворення кафедри продюсерства аудіовізуального мистецтва та виробництва – базового підрозділу Університету в структурі Інституту екранних мистецтв, яка створена з метою посилення якості підготовки професійних кадрів за освітньо-

професійним програмами «Організація кінотелевиробництва» та «Продюсерство з аудіовізуального мистецтва та виробництва» відповідно до європейських стандартів.

Засновник кафедри – талановитий педагог і вчений, доктор економічних наук, доцент, заслужений працівник культури України Кочарян Інна Сергіївна, яка є в сучасних умовах ректором КНУТКіТ імені І. К. Карпенка-Карого.

З 1 вересня 2023 року кафедру очолює Новікова Людмила Євгенівна, кандидат мистецтвознавства, доцент.

4.3 Підготовка продюсерів аудіовізуального мистецтва в КНУТКТ імені І. К. Карпенка-Карого

Кафедра продюсування здійснює підготовку фахівців за освітньо-професійними програмами: «Організація кінотелевиробництва» за освітнім рівнем бакалавра на денній та заочній формі навчання терміном 4 роки.

Після закінчення освіти в бакалавраті студентам пропонується продовжити навчання в магістратурі за програмою «Продюсерство з аудіовізуального мистецтва та виробництва» (денна та заочна форма навчання), термін навчання – 1,5 роки.

Фахові дисципліни, які викладають студентам за освітнім рівнем **бакалавра** дають здобувачам освіти знання з підприємницької діяльності в аудіовізуальному мистецтві та виробництві, методика оцінки кінотелепроектів, основи анімації, вміння організації підприємницької діяльності та нормування, знання про авторське право та нормативних документів, основи рекламної діяльності, фінансування, організація і економіка, основи продюсерства; бізнес-комунікації та інші.

Також за освітнім рівнем магістра студенти здобувають знання з державної політики в галузі культури і мистецтва; організації і економіки мережі і кінопрокатної діяльності; бізнес-комунікацій у медіапросторі; сучасної аудіовізуальної індустрії; міжнародної правової бази в

аудіовізуальній сфері; промислової власності як складової інтелектуальної власності; телебачення в контексті теорії масових комунікацій; моделі авторського кіно; фінансового забезпечення продюсерської діяльності; маркетингу, зв'язків з громадськістю та реклами в продюсерській діяльності; сучасних інформаційних технологій та PR та інші. [29]

Підготовка бакалаврів за освітньо-професійною програмою «Організація кінотелевиробництва»

Основною метою освітньої програми «Організації кінотелевиробництва» є провадження освітньої, наукової, мистецької, культурної та методичної діяльності, забезпечення організації освітнього процесу і здобуття особами вищої та післядипломної освіти з урахуванням їхніх покликань, інтересів і здібностей. Це сприяє створенню умов щодо подальшого розвитку моделі підготовки бакалаврів з продюсування на основі раціонального та ефективного використання науково-педагогічного потенціалу, розвитку і модернізації навчально-матеріальної бази, впровадження європейських і світових стандартів якості освіти в системі підготовки фахівців для театру, кіно і телебачення.

Основний фокус освітньої програми - спеціальна освіта та професійна підготовка в галузі культури та мистецтві.

Освітня програма передбачає теоретичний рівень вивчення дисциплін загальної та професійної підготовки, які дадуть можливість здобувачам вищої освіти отримати вміння аналітично, логічно, критично та творчо мислити в кінотелевиробництві.

Основні підходи, методи та технології, які використовуються в програмі підготовки студентів передбачає розширення прав і можливостей тих, хто навчається, розробку нових підходів до викладання і навчання, навчальних програм, що формують практичні навички і компетенції у майбутніх фахівців. Це передбачає вищу мотивацію студентів до навчання і саме тому освітній процес зараз більшою мірою орієнтований на студента та визначається тим, чого хочуть досягти ті, хто навчається. Особливість проблемно-орієнтованого

навчання - пошукова, дослідницька діяльність студентів в якій виділяють навчальну проблему, проблемні ситуації, задачі та запитання. Індивідуально-творчий підхід навчання здійснюється через лекції, лабораторні роботи, практичні заняття із мультимедійними презентаціями, використовуючи підручники, конспекти, консультації з викладачами, тощо. Теоретичні знання і практичні навички закріплюються і удосконалюються під час проходження практик, підготовки бакалаврської роботи.

Також студенти навчаються вирішувати практичні проблеми в організації кінотелевиробництв, що передбачає застосування методів теорії та історії кінотелевиробництва, та характеризується комплексним підходом до вирішення поставлених задач. Студенти отримують знання та розуміння предметної області та професійної діяльності, навички використання інформаційних та комунікаційних технологій, вдосконалюють вміння спілкуватися державною та іноземною мовою як усно, так і письмово, розвивають креативність, вміння працювати у команді, застосовувати знання у практичних ситуаціях, вміти адаптуватися до нових ситуацій. Також отримують здатність адекватно відповідати на потребу суспільства у відтворенні засобами аудіовізуального мистецтва об'єктивних реалій життя, розв'язання актуальних проблем соціуму його морально-етичних питань, соціальних установок, комунікативних, пізнавальних, рекреаційних функцій та ін..

Програмні результати навчання передбачають оволодіння методами та прийомами редакторсько-сценарної/ продюсерської/ режисерської/ операторської/ звукорежисерської творчо-виробничої діяльності при створенні аудіовізуальних творів, забезпечувати підготовчий, виробничий та поствиробничий етапи виробництва аудіовізуальних творів різних видів, жанрів, стилів; знати, розуміти і використовувати у професійній діяльності концептуально-видові та стилістичні стандарти, телевізійного ефіру, вимоги до особливості роботи у прямому ефіру, та підготовки телевізійних програм різних жанрів.

Реалізація освітньої програми забезпечується висококваліфікованим персоналом з науковими ступенями та вченими званнями, які мають значний досвід викладання, методичної та науково-дослідної роботи і відповідають кваліфікації, що відповідає їхній галузі знань відповідно до умов авторизації. Програма «Організація кінотелевиробництва» складена відповідно до сучасним вимогам до навчання за програмами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Чітко визначені компетентності, які отримують бакалаври по завершенню навчання, а саме: інтегральну, загальні та фахові. Програма є логічною, відповідає фаху, а також вимогам підготовки освітніх програм. Таким чином, розроблена освітня програма «Організація кінотелевиробництва» повністю відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України, має комплексний та цільовий підходи для підготовки кваліфікованого бакалавра аудіовізуального мистецтва та виробництва, який володіє теоретичними знаннями та практичними навичками, достатніми для професійної діяльності за відповідною спеціальністю та спеціалізацією. [41]

Основна мета **магістерської** освітньо-професійної програми «Продюсерства з аудіовізуального мистецтва та виробництва» - провадження освітньої, наукової, мистецької, культурної та методичної діяльності, забезпечення організації освітнього процесу і здобуття особами вищої та післядипломної освіти з урахуванням їхніх покликань, інтересів і здібностей.

Освітньо-професійна програма «Продюсерство з аудіовізуального мистецтва та виробництва» орієнтована на підготовку фахівців, здатних розв'язувати складні задачі і проблеми в сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Основний фокус та спеціалізація освітньої програми "Аудіовізуальні мистецтва та виробництво кінопродукції" забезпечує: аналітичне, критичне, логічне та креативне мислення у сфері аудіовізуальних мистецтв та виробництва, ділової комунікації, інформаційних технологій, кіномереж, кінодистрибуції та фінансової підтримки виробництва теоретичний рівень

навчання за загальними та спеціалізованими напрямками підготовки, що дасть змогу здобувачам вищої освіти набуті вміння мислити на

Особливості програми - Освітньо-професійна програма "Продюсерство з аудіовізуального мистецтва та виробництв" інтегрує та поглиблює теоретичні знання, набуті здобувачами вищої освіти в процесі вивчення певного циклу теоретичних дисциплін, практичні навички, що дає можливість, а також досвід самостійної наукової роботи та її впровадження методів розробки, набуття досвіду поглиблення теоретичних знань у галузі аудіовізуальних мистецтв, передбачає проходження педагогічної практики.

Після закінчення курсу випускники демонструють вміння володіти методологією та методикою наукового пізнання сучасних проблем аудіовізуального мистецтва та виробництва, вміють застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні та вирішенні проблем, застосовують правові та етичні норми оцінки професійної діяльності, розробки та втілення аудіовізуальних проектів в умовах ситуаційної невизначеності, вільно спілкуються іноземною мовою усно і письмово в науковій, творчо-виробничій та суспільній сферах діяльності; застосовують вміння оцінювати якість аудіовізуальних творів, враховувати ризики при їх виробництві, демонструють практичні вміння викладати спеціальні дисципліни у закладах вищої освіти, планувати їх та розробляти відповідне навчально-методичне забезпечення, демонструють знання про взаємодію та протистояння традиційних і новітніх мистецтв; розуміють можливості та проблеми вітчизняного ринку фінансування мистецтва; знають складові успішної реалізації проекту, які знаходяться у сфері менеджменту, та ін.

Реалізація освітньо-професійних програм забезпечується висококваліфікованими кадрами з науковими ступенями та вченими званнями, які мають значний досвід викладацької, методичної, науково-дослідної та дослідно-конструкторської роботи і відповідають кваліфікаційним вимогам, що відповідають їхній галузі знань відповідно до умов акредитації.

Атестація випускників спеціалізації "Аудіовізуальне мистецтво та виробництво" відбувається у формі публічної демонстрації кваліфікаційної роботи. Робота повинна містити розв'язання складних професійних завдань, мати практичне значення в галузі аудіовізуального мистецтва та виробництва, передбачати застосування певних теорій та методів з теорії та історії аудіовізуального мистецтва, характеризуватися комплексністю та невизначеністю умов. Публічні демонстрації пов'язані з виставкою аудіовізуальних творів. Сертифіковані роботи не можуть містити академічного плагіату, фальсифікації або вигадки. Сертифікація здійснюється відкрито.

Магістерська програма окреслює найважливіші результати навчання, систему знань, умінь, загальних і спеціальних компетентностей, необхідних для успішної професійної діяльності. Освітньо-професійна програма є логічною, а її структура та зміст підтверджує наявність усіх необхідних компонентів (дисциплін загального та професійного циклу з відповідною часткою вільного вибору). Серед найважливіших професійних якостей для практичних і майбутніх виробників – критичне мислення та творчі підходи до вирішення складних проблемних ситуацій, гнучкість і мобільність у пошуку шляхів і засобів подолання труднощів, підготовка до особистісного розвитку та інтелектуального потенціалу, активізація особистісних ресурсів для подолання складних життєвих ситуацій. Навчальні дисципліни ОПП сприяють формуванню всіх визначених компетентностей, а індивідуальні результати навчання дозволяють кількісно оцінити рівень сформованості цих компетентностей. Перелік обов'язкових та вибіркових навчальних дисциплін освітньо-професійної програми є повним та цілісним і включає лише змістові дисципліни, що відповідають визначеній галузі знань 02 "Культура і мистецтво". Складові дисципліни координуються освітньою послідовністю, яка розкриває сутність проблем, пов'язаних з аудіовізуальним виробництвом, і включає блок практичної підготовки. Експерти вважають актуальність, логічність та змістовність програми незаперечними і переконані, що

випускники магістратури, підготовлені за спеціальністю 021 "Аудіовізуальне мистецтво та виробництво", є конкурентоспроможними на сучасному українському ринку праці у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва і затребуваними серед роботодавців. [42]

Висновки до розділу 4

Освітня програма «Організація кінотелевиробництва» орієнтована на формування у здобувачів вищої освіти здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми в сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва, що передбачають застосування методів теорії, історії аудіовізуального мистецтва та виробництва та характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Особливості програми бакалаврського рівня «Організація кінотелевиробництва» містить навчальну, виробничу та переддипломну практику, що дає можливість опанування знань в галузі виробництва та просування аудіовізуального продукту; має широкий спектр вибіркового навчальних дисциплін.

Програма магістерського рівня «Продюсерство з аудіовізуального мистецтва та виробництва» орієнтована на підготовку фахівців, здатних розв'язувати складні задачі і проблеми в сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

В освітній програмі наявні компоненти для підготовки до професійної діяльності, що розвивають ключові компетентності, інтелектуальні та академічні навички, відображають вимоги суспільства та ринку праці. Кваліфікаційний профіль випускника програми відповідає потребам ринку праці. Передбачені програмою компетентності відповідають Національній рамці кваліфікацій. Структура навчального плану дозволяє магістру освіти брати участь в міжнародній академічній мобільності.

ВИСНОВКИ

Українська кіноосвіта, яка розвивається, вчиться, зростає паралельно з розвитком кіномистецтва, існує в складних умовах, бореться за свою ідентичність та національність, за українську мову та літературу, українську школу. Коли Україна здобула незалежність, ми прагнемо чогось інноваційного. Здобутки інших культур і країн надзвичайно великі, аби оминати їх, але при цьому варто зберігати пам'ять про власні надбання.

Незалежність країни українська мистецька освіта зустріла жагою до якісних змін: кількісно збільшуються заклади освіти та акторські, режисерські, продюсерські кадри. Система підготовки митців у своєму якісному розвитку продовжує вдосконалюватись і не стоїть на місці.

Відродження зацікавленості до європейських кіношкіл відкриває нові можливості для професійної кіноосвіти, що суттєво трансформує і українське кіно. Реорганізація освіти відповідно до принципів європейської інтеграції та Болонської системи ввійшла в історію розвитку української кіноосвіти у той період, коли вона ще не ідентифікувала себе, не побудувала сильну школу, не організувала навчальний процес відповідно до тих можливостей, що нарешті з'явилися у незалежній державі.

Щоб зрозуміти усі плюси і мінуси впровадження Болонської системи, потрібен час. Чи вдасться мистецьким вишам органічно поєднати нову систему освіти з особливостями фахового виховання – спрогнозувати складно.

Те до чого дійшли митці української культури у 30-их роках ХХ ст. у сфері освіти, варто розглянути і зараз. Мова йде про зв'язок навчальних програм, до загальних предметів варто додати вивчення сучасних освітніх практик.

«Отже, питання співвідношення теоретичної й практичної підготовки продюсера у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва є ключовим. З одного боку, студенти мають отримати навички та досвід роботи

безпосередньо на кіновиробництві. З іншого – вони потребують теоретичної підготовки з аудіовізуального мистецтва, ведення бізнесу, щоб зрозуміти, які виробничі рішення є сучасними і ефективними». [53]

На сьогодні кафедра продюсерства аудіовізуального мистецтва та виробництва Інституту екранних мистецтв Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого готує продюсерів-організаторів усіх типів, у залежності від обраного напрямку майбутньої сфери діяльності та інтересів протягом 23 років.

За останні роки підготовка продюсерів у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва на кафедрі значно змінилася і вдосконалилася. З'явилися нові освітні програми, що дають можливість отримати професійну освіту в цій галузі. Кафедра ініціює різноманітні заходи у сфері освіти – круглі столи, майстер-класи з відомими фахівцями європейських відомих кіно шкіл, формує стійкі зв'язки з зарубіжними кіношколами, організовує стажування студентів у мистецьких вишах Європи та ін.

Разом з тим, підсумовуючи зазначимо, що сьогодні оптимальна модель підготовки продюсерів (актуальна для впровадження і в Україні) повинна мати практико-орієнтовану структуру що забезпечує активну участь студентів у практичних проєктах та вирішенні реальних завдань відповідно до професійних стандартів.

Зазначена модель підготовки продюсерів у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва дає студентам можливість отримати достатні теоретичні знання та практичні навички, які потрібні для успішної кар'єри. Водночас для ефективного навчання важливо, щоб програма навчання включала сучасні технології та практики, що їх використовує світове кіно.

Багато років модель підготовки продюсерів, яка є актуальною для впровадження і в Україні, має практико-орієнтовану структуру, що забезпечує активну участь студентів у практичних проєктах та вирішенні реальних завдань відповідно до професійних стандартів, активно втілюється в мистецьких закладах вищої освіти в Чехії. Колектив кінофакультету (визнаний

одним з найкращих кіно шкіл Європи) та кафедри продюсування Празької Академії сценічних мистецтв орієнтується на помірковане й зважене ставлення до можливостей використання цікавого й корисного досвіду близьких і далеких сусідів. Саме це націлює на всебічне та ґрунтовне вивчення зарубіжного досвіду, найновіших наукових розробок і публікацій.

Програма орієнтована на вивчення зарубіжного досвіду з поєднанням практичної підготовки в сфері кінопродюсування та можливостями залучення цього досвіду в практиці чеського сучасного кіновиробництва. Програма скерована на інтеграцію інноваційних форм продюсування світового мистецького простору з досвідом чеського продюсування, та заохочується можливим стажуванням в іноземних вищих навчальних закладах, участю у міжнародних конференціях та фестивалях.

Завдяки різноманітності кінодіяльності та професійних ролей, до яких готуються студенти, магістерська програма з кінопродюсування робить акцент на індивідуальному підході до студентів. Навчальний план дає студентам загальну основу необхідних знань і навичок. Водночас значною мірою це дозволяє студенту впливати та визначати власну спрямованість не лише шляхом вибору напряму освітньо-професійної програми, а й шляхом вибору з багатого переліку обов'язкових та факультативних предметів академії.

В сучасних умовах у чеському кіновиробництві домінує американська модель кінобізнесу. Ця модель вперше була застосована на кіностудії Баррандов, де було створено кілька драматургійно-постановочних проектних груп, диференційованих за жанрами.

Зважаючи на це, сучасна чеська модель медіаосвіти тяжіє до американської моделі, яка менш академічна ніж європейська, вимагає від студентів участі у реальних медіапроектах. Студент –продюсер з перших курсів навчається продюсуванню власних екранних робіт, залучаючи для цього партнерів. Участь в систематичних пітчингах дає йому можливість презентувати себе майбутньому роботодавцю, який в свою чергу, інвестує кошти в школу, адже має на меті отримати якісно підготовленого фахівця.

Потреба в продюсерах в сучасній кіногалузі Чехії свідчить про стійку нестачу професійно освічених фахівців у сфері менеджменту, тому програма підготовки кінопродюсерів має амбіції хоча б частково задовольнити цю нагальну потребу культурного-мистецького ринку Чехії.

Отже, враховуючи боротьбу, що українська культура вела за самоідентифікацію української нації, враховуючи ті сили, що були витрачені, зокрема, діячами аудіовізуального мистецтва для можливості вільно творити українське кіномистецтво, ми маємо пам'ятати, що зараз, коли мрія українських митців здійснилася, коли ми живемо у незалежній державі, перед мистецтвом стоїть велике завдання – не втратити тих надбань, що нам залишила наша культура і не зійти з того шляху, напрямок якого нам вказує історія України. Але при цьому активно вивчати і втілювати в кіноосвіту досвід відомих кіношкіл. В яких, як свідчить аналіз підготовки продюсерів у вишах Чехії дуже багато спільного: терміни навчання, мета та методи навчання, формування професійної кар'єри, але й є багато прогресивних ідей, які могли би втілюватися в практику в українських мистецьких закладах освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

1. Balcon M. Michael Balcon Presents... A Lifetime Of Films. 1 Jan. 1969. URL:
https://www.amazon.co.uk/Michael-Balcon-Presents-Lifetime-Films/dp/0090955005#detailBullets_feature_div
2. ECTS (European Credit Transfer System) URL:
https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%BD%D0%B0_%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D1%81%D0%B8%D1%84%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F_%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8
3. Firstenberg J. P. The Producer: The Person With The Dream. American Film, 1987. Vol. 67.
4. Honthaner E. L. The Complete Film Production Handbook. Routledge, 2013. 496 p. URL:
<https://books.google.vu/books?id=7Gwqd60SwfYC&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false>
5. Kember J. Beyond the Bottom Line: The Producer in Film and Television Studies. Edited by Andrew Spicer, Anthony McKenna, Christopher Meir. Bloomsbury Publishing USA, 2014. 304 p. URL:
https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=PMDGAWAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR7&dq=the+historiography+of+the+formation+of+the+film+producer+&ots=GgIhp0Ch-q&sig=CXGWrcCkWd1oj5UmGapoQcWpaVo&redir_esc=y#v=onepage&q=the%20historiography%20of%20the%20formation%20of%20the%20film%20producer&f=false
6. Ryan Maureen A. Producer to producer: a step-by-step guide to low-budget independent film producing / by Maureen A. Ryan. 387 p.
7. Spicer A., McKenna A., Meir C. Beyond the Bottom Line: The

Producer in Film and Television Studies. Bloomsbury Publishing USA, 2014. 304 p. URL:

<https://books.google.com.ua/books?uid=104778342090073480656&hl=uk#v=onepage&q=the%20historiography%20of%20the%20formation%20of%20the%20film%20producer&f=false>

8. The Film Encyclopedia: The Complete Guide to Film and the Film Industry 7th Edition. / [ed. Katz E., Nolen R. D.] New York: Collins Reference, 2012. 4583 p
9. Thomson, D. The Missing Auteur. Film Comment. 1982. 18, pp. 34-39.
10. Thurman L. So you want to be a producer. Crown, 2005. 288 p.
11. Академія музичного мистецтва імені Яначека у Брно URL:
<https://www.jamu.cz/>
12. Академія образотворчих мистецтв у Празі. URL: <https://avu.cz/>
13. Алфьорова З. І. Сучасні тенденції в аудіовізуальній освіті в Україні: необхідність продовження. Conference Proceedings of the 1st International Conference on Emerging Trends in Academic Research. Dublin, Ireland, 10 12 February 2021. С.139-143. URL: https://ispic.ngo-seb.com/assets/files/1_conf_10_12.02.2021.pdf
14. Алфьорова З. І., Національне та європейське в сучасній українській медіаосвіті. Харків. Культура України. 2016. Випуск 53, с. 174-183.
15. Афанасьєва К. Продюсер в аудіовізуальному бізнесі: правові аспекти діяльності. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2011. № 2. С. 47–53.
16. Безгін І. Д. Мистецтво і ринок. І. Д. Безгін. К. : ВВП «Компас», 2005.
17. Безгін О., Бернадська Г. Актуальні питання підготовки фахівців з мистецького менеджменту. Мистецтвознавство України. 2013. Вип. 13. С. 133-138.
18. Безгін О., Успенська О. Вища мистецька освіта в Україні: питання підготовки науково-педагогічних кадрів. Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. 2018. Вип. 22. С. 7-14.

- 19.Безгін О. І. Діяльність мистецьких закладів вищої освіти в сучасних соціокультурних реаліях. Культурологічна думка. 2018. № 14. С. 170-177.
- 20.Безгін О. І. Підготовка фахівців і програмне забезпечення навчання менеджерів культурної сфери в Україні. Актуальні проблеми мистецького менеджменту: зб. наук. праць [наук. керівник І. Безгін; ред. - упор. С. Васильєв]; Київ. нац. ун-т театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. К.: Освіта України, 2013. 186 с.
- 21.Безгін О. І., Бернадська Г. Є., Кочарян І. С. Проблеми мистецької освіти: типологічні критерії та науково-методична розробка. К., 2008. 340 с.
- 22.Безгін О. І., Клименюк М. М., Кочарян І. С. Проблеми підготовки мистецьких кадрів: Наук. дослідж. за темою: «Пробл. організації та фінансування підготовки кадрів для галузі культури і мистец.» К. : Компас, 2006. 199 с.
- 23.Безгін О., Успенська О. Мистецька освіта в сучасному соціокультурному просторі: тенденції розвитку. Культурологічна думка. 2015. № 8. С. 180-183.
- 24.Вища школа прикладного мистецтва у Празі. URL: <https://www.umprum.cz/>
- 25.Закон України «Про кінематографію». URL: [https:// zakon. rada. gov. ua/ laws/show/9/98- %D0%B2%D1%80#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/9/98-%D0%B2%D1%80#Text) (дата звернення: 23.07.2020)
- 26.Зубавіна І. Б. Кінематограф незалежної України: тенденції, фільми, постаті/Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України. К.: ФЕНІКС, 2007. 296 с.
- 27.Історія чехословацького кіно URL: <http://www.learnaboutmovieposters.com/newsite/INDEX/COUNTRIES/Czech/CzechFilmHistory.asp>
- 28.Карлів університет, Філософський факультет, Кафедра кінематографії URL: <https://kfs.ff.cuni.cz/cs/>
- 29.Кафедра продюсерства аудіовізуального мистецтва та виробництва URL: <https://knutkt.com.ua/institute-ekran-powers/1009.html>
- 30.Кисіль Н. Особливості вищої освіти в Чехії та в Україні: сучасний досвід. Український педагогічний журнал . 2018. № 2 с. 22-26

31. Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого. URL: <https://knutkt.com.ua/>.
32. Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. 115 років : ювіл. зб. / [упоряд. І. Д. Безгін ; іст.нарис і ред. Р. Я. Пилипчук ; іл., фот.: О. А. Вінниченко, Т. К. Щегельська, К.Г. Шкарбуль]. Київ : Компас, 2019. 367 с.
33. Красняков Є. В. Державна політика Чеської Республіки в галузі освіти: досвід для України / Є. В. Красняков // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія : Державне управління. - 2015. - № 4. - С. 101-106. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2015_4_17
34. Лавренюк С. В. Продюсер в кіно: європейський культурний контекст. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. 2021. № 3. С. 72-78.
35. Міжнародна класифікація системи освіти URL: https://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-iscd-2011-ru_0.pdf
36. Міжнародний кінофестиваль у Карлових Варах URL: <https://www.kviff.com/cs/uvod>
37. Мусієнко-Фортунська О. Продюсер і художня творчість/ Оксана Мусієнко-Фортунська. Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. І.К. Карпенка-Карого. 2008. Вип. 2–3. С.163–169.
38. Мусієнко О.С. Кіноосвіта. Енциклопедія сучасної України. Київ, 2013. Т. 13: Киї–Кок. С. 199–200.
39. Мусієнко О. Продюсер як творча особистість. Актуальні проблеми мистецької практики і мистецтвознавчої науки. 2008. Вип. 1. С. 229-234.
40. Мусієнко О.О. Продюсер як творча особистість в контексті аудіовізуальної культури: дис. канд. мистецтвознавства. 17.00.04. Київ. 2011. 202 с.

41. Освітня програма «Організація кінотелевиробництва» URL:
<https://knutkt.com.ua/jakost/1651.html>
42. Освітня програма «Продюсерство з аудіовізуального мистецтва та виробництва» URL: <https://knutkt.com.ua/jakost/1678.html>
43. Першко О. Як Чехія стала майданчиком для зйомок американського кіно. Розповідає Вацлав Маргоул. URL:
<https://detector.media/production/article/183484/2020-12-19-yak-chekhiya-stala-maydanchykom-dlya-zyomok-amerykanskiego-kino-rozpovidaie-vatslav-margoul/>
44. Празька академія сценічних мистецтв URL: <https://www.amu.cz/en/>
45. Премія Homo homini URL: https://www.wikidata.uk-ua.nina.az/%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%8F_Homo_homini.html
46. Сисоєва С.О., Кристопчук Т.Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика : навчальний посібник / С.О. Сисоєва, Т.Є. Кристопчук; Київський університет імені Бориса Грінченка. – Рівне : Овід, 2012. – 352 с.]
47. Словник іншомовних слів. Київ: Наукова думка, 2000. 680 с.
48. Смирнов А. І. Правовий статус продюсера як суб'єкта прав на аудіовізуальний твір. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки. 2019. Том 30 (69) № 4. С. 72-75. URL:
http://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/eng/journals/2019/4_2019/15.pdf
49. Стогній О. М. Роль продюсера в контексті європейських цінностей // Діяльність продюсера в культурно-мистецькому просторі XXI століття: виклики та концепції сьогодення. Зб. наукових праць / Наук. ред., упор. : С. Садовенко. Київ : НАКККиМ, 2018. С.60–65.
50. Студія «Баррандов» URL: <https://www.barrandov.cz/>
51. Студія Arts Management URL: <https://fmk.utb.cz/o-fakulte/zakladni-informace/ateliery-ustavy-a-kabinety/atelier-arts-management/o-atelieru/>

52. Суханов Д: Формальна кіноосвіта в Україні потребує реформування URL:
<https://detector.media/community/article/193333/2021-10-30-dmytro-sukhanov-formalna-kinoosvita-v-ukraini-potrebuie-reformuvannya/>
53. Сушко П.М. Особливості підготовки продюсерів аудіовізуального мистецтва та виробництва: світовий досвід для України. Науковий вісник КНУТКТ імені І.К.Карпенка-Карого. №32.
54. Театральний факультет URL: <https://www.damu.cz/cs/>
55. Топ фільмів знятих в Чехії URL: <https://msmstudy.ua/top-filmiv-znyatih-v-chehiyi/>
56. Ткаченко М.К. Становлення світового інституту кінопродюсерів в системі кіновиробництва кінця XX – початку XXI століття: автореф. дис. канд. мистецтвознавства. 17.00.01. Теорія та історія культури. Київ.2002.23 с.
57. У Карлових Варах відкрився 52 фестиваль URL:
<https://web.archive.org/web/20220219102625/https://www.radiosvoboda.org/a/news/28588704.html>
58. У Карлових Варах презентували україно-словацький фільм “Межа”
URL:<https://web.archive.org/web/20170716013539/http://www.unn.com.ua/uk/news/1674315-u-karlovikh-varakh-prezentovali-ukrayino-slovatskiy-film-mezha>
59. Українська документальна стрічка «Панорама» перемогла на пітчінгу Міжнародного кінофестивалю у Карлових Варах URL:
<https://web.archive.org/web/20180716222958/http://detector.media/production/article/139053/2018-07-04-ukrainska-dokumentalna-strichka-panorama-peremogla-na-pitchingu-mizhnarodnogo-kinofestivalyu-u-karlovikh-varakh/>
60. Факультет кіно та телебачення URL: <https://www.famu.cz/cs/>
61. Факультет образотворчих мистецтв Технічного університету в Брно URL:
<https://www.favu.vut.cz/uchazeci>
62. Факультет мистецтв та дизайну Університету Пуркіне FUD UJEP в Усті-над-Лабем URL: <https://fud.ujep.cz/en/>
63. Факультет мультимедійної комунікації Університету Томаша Баті у Зліні. URL: <https://www.utb.cz/fmk>

64. Факультет дизайну та мистецтв Ладислава Сутнара Західночеського університету в Пльзені URL: <https://www.zcu.cz/cs/University/Faculties-institutes-departments/index.html>
65. Факультет мистецтва Остравського університету в Оставі. URL: <https://www.fakultaumeni.osu.cz>.
66. Факультет мистецтва та архітектури та Факультет текстилю Технічного університету в Ліберці. URL: <https://www.fua.tul.cz/> <https://www.ft.tul.cz>.
67. Факультет мультимедійної комунікації Університету Томаша Баті у Зліні. URL: <https://www.utb.cz/fmk>
68. Факультет реставрації Університету в Пардубіці. URL: <https://www.upce.cz/fr/index.html>.
69. Фестиваль «Злата Прага» URL: [https://uk.m.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%BB%D0%B0%D1%82%D0%B0_%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B3%D0%B0_\(%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8C\)](https://uk.m.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%BB%D0%B0%D1%82%D0%B0_%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B3%D0%B0_(%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8C))
70. Чеський кінематограф. URL: https://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cesk%C3%A1_kinematografie